

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

MAJA MAROŠA

HOMOSEKSUALNOST V LUČI KATOLIŠKE MORALNE TEOLOGIJE

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

MAJA MAROŠA

MENTORICA: REDNA PROFESORICA DR. TANJA RENER

HOMOSEKSUALNOST V LUČI KATOLIŠKE MORALNE TEOLOGIJE

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

HOMOSEKSUALNOST V LUČI KATOLIŠKE MORALNE TEOLOGIJE

Kljub sekularizaciji je vpliv rimokatoliške cerkve na sodobno družbo še zmeraj ogromen. To se kaže tudi pri (poskusu) reguliranju spolnosti in tudi homoseksualnosti. Sodobna moralna teologija RKC homoseksualnost razume kot objektivno motnjo, ki jo je mogoče ozdraviti. Predvsem z večjim verskim udejstvovanjem. Vendar je "ozdravitev" mogoča samo za tiste homoseksualce, ki ne prakticirajo homoseksualnih spolnih odnosov. Homoseksualnost je s stališča RKC nemoralna, ker je v nasprotju z naravnim redom in ne omogoča prokreacije. Slednja pa je edini končni cilj spolnosti oz. spolnega odnosa. Rimokatoliška cerkev homofobijo izvaja na manifestni in latentni ravni. Latentna raven se kaže pri uporabljeni terminologiji, medtem ko se manifestna homofobija kaže tudi v uradnih cerkvenih dokumentih. Potrebno pa je omeniti, da se cerkev pri svojem nasprotovanju homoseksualnosti pogosto zapleta v kontradiktornosti ter da veliko argumentov zavračanja istospolne prakse ne temelji na zdravem razumu. Cerkev pri tematiziranju homoseksualnosti zavrača tudi ugotovitve znanosti (medicine), ki je homoseksualnost odstranila s seznama duševnih bolezni.

Ključne besede: homoseksualnost, rimokatoliška cerkev, moralna teologija, prokreacija.

ATTITUDE OF CATHOLIC MORAL THEOLOGY TOWARDS HOMOSEXUALITY

The influence of the Roman Catholic Church on modern society is, despite of secularization, still enormous. This influence can be seen in Church's attempt to regulate both: sexuality and homosexuality. The issue of homosexuality is within contemporary catholic moral theology accepted as objective disorder, which can be cured only by active religious practice. Mentioned "healing" from homosexuality is reachable only for those "sick persons" who do not practice homosexual intercourse. Roman Catholic Church considers homosexuality as immoral because it is against natural law and it does not enable procreation, which is unique final end of human sexuality. Roman Catholic Church implements homophobia at implicit and explicit level. Implicit homophobia can be noticed in used terminology, while explicit homophobia is shown in official document of Vatican as well. However, it is important to mention, that Roman Catholic Church, while opposing homosexuality, often contradicts itself. Many arguments against homosexuality do not even fundament on common sense. It goes so far that Roman Catholic Church refuses to accept science statement, which homosexuality no longer treats as mental illness.

Key words: homosexuality, Roman Catholic Church, moral theology, procreation.

1. UVOD	5
2. HOMOSEKSUALNOST V SOCIALNO-ZGODOVINSKEM KONTEKSTU	7
2. 1 SPOLNOST TER HOMOSEKSUALNOST V ANTIKI	7
2. 2 HOMOSEKSUALNOST V ZGODNJEM JUDAIZMU	11
2. 3 HOMOSEKSUALNOST V BIBLIČNIH ZGODBAH	14
2. 4 RAZVOJ (KRŠČANSKE) HOMOFODIJE	17
3. MORALNA TEOLOGIJA IN HOMOSEKSUALNOST	26
3. 1 OPREDELITEV MORALNE TEOLOGIJE	26
3. 2 MORALNA TEOLOGIJA IN SPOLNOST	28
3. 3 HOMOSEKSUALNOST V SODOBNIH CERKVENIH DOKUMENTIH	34
3. 3. 1 DOKUMENTI KONGREGACIJ	34
3. 3. 2 PAPEŠKI DOKUMENTI	44
3. 3. 3 DOKUMENTI PAPEŠKEGA SVETA ZA DRUŽINO	47
4. REPREZENTACIJA HOMOSEKSUALNOSTI NA KATOLIŠKEM SPLETNEM PORTALU	51
4. 1 METODOLOGIJA – ANALIZA VSEBINE	53
4. 2 APOSTOLAT POGUM	54
5. ZAKLJUČEK	66
6. VIRI	69

1. UVOD

Homoseksualnost je koncept, ki laično in strokovno javnost buri že stoletja, pravzaprav tisočletja. Antična Grčija velja za evropsko civilizacijo, ki je homoseksualnost neposredno vpeljala v družbeno dogajanje. Filozofi tistega časa pa so začeli o konceptu tudi strokovno razmišljati. Grška civilizacija z razvito filozofijo je tako omogočila, da so se zgodovinska stališča glede istospolnih teženj ohranila do danes.

Oblikovanje družbenih entitet je bilo pogojeno s socialno-zgodovinskim kontekstom. Posledično so se stališča do homoseksualnosti oblikovala in spreminjala glede na širše družbene značilnosti posamezne družbe, ki pa so neredko imele korenine v bioloških ali boljše rečeno fizičnih komponentah. Tako ima tematiziranje homoseksualnosti dolgo in pestro zgodovino. Stališča do te spolne prakse so se sicer v družbi pojavljala z različno intenziteto, brez dvoma pa je mogoče reči, da so okupirala razmišljanja zgodnjekršćanskih dostojanstvenikov. Krščanstvo je kot prevladujoča religija v Evropi imelo enormen vpliv na družbeno strukturo in tako je posledično vplivalo tudi na samo oblikovanje vrednotenja homoseksualnosti v družbi. Dolga stoletja je tako v posvetni družbi zaznati manjšo pojavnost koncepta homoseksualnosti, medtem ko so se na drugi strani cerkveni dostojanstveniki ukvarjali z regulacijo spolnih praks (s tem tudi homoseksualnosti) precej aktivno. Veliko stvari pa se spremeni predvsem z nastankom in razvojem industrijske družbe, ki je v prvi vrsti poudarila razlikovanje med javno in zasebno sfero. Tako se je spremenilo tudi tematiziranje in analiziranje določenih konceptov. Splošni razvoj moderne (in postmoderne) družbe je s seboj prinesel poudarjanje pomena individualizma in razmah sekularizacije. V srednjem veku pridobljena moč cerkve se je tako z modernizacijo začela manjšati, večji pomen pa so pridobile liberalne težnje. Tako se je oblikovanje identitete posameznika umaknilo javnosti in prešlo v zasebno sfero. Med ključne identitete posameznika pa spada tudi njegova spolna identiteta. Spolnost je tako konec 19. stoletja z demokratičnimi vzvodi in s poudarjanjem pomena individualizma postajala stvar posameznika.

Razločne delitve na javno in zasebno sfero pa ni bilo mogoče zaznati na področju delovanja cerkve. Le-ta se namreč še v 21. stoletju obrača na posameznike in želi determinirati njihovo zasebno, tudi spolno, življenje.

Homoseksualnost je kot posebna spolna praksa širšo javnost začela zanimati prav z razvojem individualizma in liberalnosti. Še posebej je ta koncept postal aktualen v zadnjih desetletjih, ko so nekatere liberalne države omogočile sklenitev zakonske zveze med partnerjema istega spola. Prav ti dogodki pa so na drugi strani sprožili ogorčenje v rimokatoliški cerkvi (v

nadaljevanju tudi RKC), ki je pospešeno začela izdajati odloke o nesprejemljivosti homoseksualnosti, papeži pa so nemoralnost še posebej poudarjali v svojih javnih nastopih.

Od kod takšna mržnja do homoseksualnosti s strani RKC?

To je ključno vprašanje, s katerim se bom ukvarjala v svojem diplomskem delu.

Pred samim odkrivanjem značilnosti odnosa cerkve do homoseksualnosti sem oblikovala dve hipotezi, ki ju bom v toku pisanja poskušala potrditi ali zavrniti.

- moralna teologija RKC razume homoseksualnost kot bolezen, ki jo je mogoče pozdraviti z večjim verskim udejstvovanjem.
- sodobna moralna teologija RKC je pretežno homofobična.

Vsebinska razdelitev diplomske naloge bo v prvem delu namenjena opredelitvi socialno-zgodovinskih dejavnikov, ki so imeli vpliv na oblikovanje sedanjega stališča cerkve do homoseksualnosti. Ob tem se bom osredotočila na nastanek krščanstva in zgodnjekrščanske pisce, saj predvidevam, da sta ta dva družbenozgodovinska kompleksa bistvena pri zametkih odnosa cerkve do homoseksualnosti oz. da zgodnjekrščanski odnos do homoseksualnosti vpliva na sedanje stanje.

Socialno-zgodovinskemu poglavju bo sledila predstavitev sodobne moralne teologije, ki se v sodobnosti aktivno vključuje na polje tematiziranja homoseksualnosti. Ker je moralna teologija najbolj jasno predstavljena v vatikanskih odlokih, bo sledila predstavitev tistih, ki se dotikajo homoseksualnosti. V tem poglavju bom tako poskusila predstaviti glavna stališča RKC do homoseksualnosti, ki jih ta verska organizacija predstavlja v javnosti.

Tretji del diplomske naloge pa bo povsem empiričen, saj bo sledila empirična analiza vsebine spletnega portala Courage (Pogum). Gre namreč za katoliški portal, namenjen ljudem, ki se soočajo s homoseksualnostjo. Vzrok za analizo le-tega je predpostavka, da se na portalu praktično uresničujejo uradna stališča RKC do homoseksualnosti.

Pri obravnavi tematike odnosa rimokatoliške cerkve do homoseksualnosti je potrebno poudariti še, da gre za izredno kompleksen koncept in da zaradi tega obstajajo različni možni načini ugotavljanja odnosa RKC do homoseksualnosti. Ker analiza vsebine vatikanskih dokumentov ter spletnega katoliškega portala (na katerem se vsebine spreminjajo hitro) zajema kriterij aktualnosti, se ta pristop k problematiki zdi najbolj primeren.

2. HOMOSEKSUALNOST V SOCIALNO-ZGODOVINSKEM KONTEKSTU

2.1 SPOLNOST TER HOMOSEKSUALNOST V ANTIKI

Vrednotenje, tematiziranje ter razumevanje spolnosti je v veliki meri odvisno od širšega zgodovinskega ter socialnega okvira neke družbe. Zahodna civilizacija in njene značilnosti so pomembno pogojene z družbeno, politično ter kulturno strukturo v antični civilizaciji Grčije, saj naj bi le-ta na nek način veljala za temelj zahodne civilizacije. Antična Grčija je razvila specifičen odnos do spolnosti in je tako v precejšnji meri vplivala na poznejši odnos do spolnosti in tudi do homoseksualnosti.

Po mnenju Ute Ranke-Heinemann (1992: 9–19) ima krščanstvo v odnosu do spolnosti antične predispozicije. Če spolnost v obdobju razvoja krščanstva pade na polje morale, se je funkcija spolnosti v antični Grčiji povezovala predvsem z vplivi na telesnost človeka. Vendar pa je v tem kontekstu imela spolnost negativne zdravstvene posledice samo za aktivnega partnerja v spolnem odnosu – torej na moškega. Moški naj bi bil s spolnim odnosom oz. z izlivom semena prikrajšan za pomemben in bistven del svoje življenjske energije ter moči. Tem idejam so pritrjevali tako misleci, kot so Ksenofon, Platon, Aristotel, pa tudi znameniti zdravilec Hipokrat. Če nadaljujemo z idejami, ki so še pred nastankom in razvojem krščanstva na negativen način opravile s spolnostjo, se je potrebno dotakniti gibanja, imenovanega *gnoza*¹, ki se je na ozemlje zahodne civilizacije razširilo nekoliko pred začetkom našega štetja, predvidoma iz Perzije. Gnostiki so verjeli, da je vse, kar trenutno obstaja, živi manjvredno. Za dosego višjega stanja se je potrebno odpovedati stvarem, ki pripomorejo k čutnim užitkom. Poleg hrane in mesa, tudi zakonu, ki je v tistem času postal institucija, ki je opravičevala spolne odnose. Gnoza je s svojimi obsodbami bivajočega, kamor seveda spada tudi telo, prisotna v novi zavezi. Z nasprotovanjem spolnosti zaradi užitka so kasneje nadaljevali tudi ob prelomu časa pred našim štetjem in našega štetja. Filon Aleksandrijski, ki je v svojem razmišljanju kombiniral judovske in grške ideje, je prvi, ki javno spolnost dovoli le v okviru težnje po prokreaciji. Vsak drug spolni odnos za Filona Aleksandrijskega ni sprejemljiv. Čeprav je ta mislec prevzel veliko grških idej, pa se je pri tematiziranju homoseksualnosti strogo držal judovskih izvorov nasprotovanja tej spolni praksi. Kar je povsem razumljivo, saj homoseksualni spolni odnosi ne omogočajo zanositve.

---

¹ SSKJ (1994) pravi, da je gnoza "filozofsko-religiozna smer, ki trdi, da se je treba s spoznavanjem, razmišljanjem prepričati o resničnosti verskih dogem".

Po mnenju Ranke – Heinemannove t. i. 'seksualni pesimizem' (Ranke- Heinemann 1992: 9) nima izvorov samo in zgolj v krščanstvu. Krščanstvo je svoje nasprotovanje do telesa, sle, poželenja in tako posledično do spolnosti pridobilo iz antičnih idej. Prav te ideje splošno gledano veljajo za precej odprte do telesnosti in posledično spolnosti. Kljub temu pa antični misleci dokaj neposredno dajejo napotke o vzdržnosti od spolnih odnosov, saj naj bi le-ti povzročali zdravstvene tegobe.

Stare Grke je, sodeč po virih, veliko bolj kot heteroseksualna spolnost, navduševala homoseksualna. John Boswell ob analiziranju antične homoseksualnosti opozori na dejstvo, da pa se v antiki vendarle nista oblikovala nasprotna si homoseksualni ter heteroseksualni pol. Sama spolna orientacija se jim je zdela premalo bistvena za opredeljevanje na družbenem področju (Boswell 2005: 70–71).

Analiziranje ter predvsem vrednotenje koncepta homoseksualnosti se pogosto povezuje z opredeljevanjem ne/naravnosti, saj naj bi tudi spolne prakse bile utemeljene ter odvisne od naravnih zakonov in pravil ter potekov življenja v naravi. Homoseksualni odnosi naj bi tako bili nesprejemljivi prav zaradi (domnevne) neprisotnosti tovrstne spolne opredelitve v naravnem oz. živalskem svetu.

Tudi stari Grki so homoseksualnost povezovali s koncepti narave. Aristotel je, kot smo ugotovili že prej, imel sicer dokaj odklonilen odnos do (pretirane) spolne aktivnosti. Precej bolj odobravajoče pa je gledal na značilnosti homoseksualnega odnosa. Če se obvezna pasivnost enega partnerja pri homoseksualnem spolnem odnosu šteje za popolno zanikanje naravnega reda, Aristotel prav to dejstvo vidi za najbolj naravno značilnost, čeprav pravi, da ne spada v okvire "normalnosti". Ena izmed posebnosti starogrškega gledanja na homoseksualnost pa je dejstvo, da so bile homoseksualne spolne prakse vedno tematizirane v sferi javnosti in se jih ni povezovalo z zasebno prakso (Boswell 2005: 61–62).

Pri obravnavi homoseksualnosti v Grčiji je potrebno omeniti, da le-ta tukaj ni imela toliko funkcije zasebne prakse kot funkcije izobraževanja in mentorstva mladim dečkom, ki so se urili v državne vojščake. T. i. mentorstvo je bilo povsem običajna praksa, ki ni zahtevala širšega moralnega ali družbenega pojasnjevanja oz. utemeljevanja.

Prav na to opozarja dejstvo, da antična Grčija sploh ni imela izraza, ki bi ga lahko ustrezno prevedli kot homoseksualnost. Najbližja je temu konceptu pederastija, ki pa pravzaprav celo pomeni odnos starejšega, družbeno in politično uveljavljenega moškega, z mlajšim dečkom. Pederastija je imela širšo politično vlogo, saj je takšno mentorstvo dolgo časa veljalo za obrambo ljudske svobode zoper pojav in uveljavitev politične tiranije (Crompton 2003: 3, 29).

Glavna funkcija grške homoseksualnosti oz. odnosa med moškim in dečkom je torej ležala v posredovanju vrednot. Zdi se nekoliko nenavadno, vendar je izobraževanje potekalo tudi preko spolnih odnosov. Mladim dečkom so mentorji predstavili njihove družbene obligacije in jim tako predstavili temeljni vrednotni sistem tedanje družbe.

Uta Ranke – Heinemann (1992) je prepričana, da ima krščanski seksualni pesimizem svoje izvore v idejah antične Grčije. Zavračanje spolnosti v Grčiji temelji predvsem na predstavah o nekoristnosti izgube prevelikega deleža telesne energije ob prepogostih spolnih odnosih. Spolnost torej v tem okviru ne spada na področje morale. Z nastankom in predvsem vzponom krščanstva pa se spolnost vedno bolj povezuje z moralnim redom. Razlog za takšno nasprotujoče si stanje je mogoče iskati v značilnosti obeh religij. Grški politeizem je imel za osrednje like bogove, ki so imeli človeške značilnosti in so tako sodelovali pri povsem človeških opravkih. Bogovi niso bili bitja, ki bi bila nezmotljiva, in so prav tako kot navadni ljudje grešili. Krščanstvo pa je, preko judaizma, razvilo predstavo o nadnaravnem bogu, ki podaja stroge omejitve in pravila, ki se dotikajo vsakdanjega življenja, torej tudi spolnosti. Tako zaradi narave boga lahko trdimo, da spolnost s krščanstvom vstopi na področje morale.

Stari rimski imperij je s precejšnjim prevzemom in tudi rekonceptualizacijo starogrških konceptov in pojavov naletel tudi na homoseksualnost.

Vendar pa se je homoseksualnost v Rimu konceptualizirala drugače od grške antične homoseksualnosti v vsaj dveh bistvenih točkah. Prva bistvena razlika je bila v tem, da rimski misleci homoseksualnosti niso tematizirali v svojih razpravah tako kot grški. Velikim razpravam ni bila podvržena niti sama spolnost. Druga bistvena razlika med antično Grčijo in Rimom pa se nanaša na funkcijo homoseksualnosti. Če je v antiki imela homoseksualnost oz. pederastija predvsem mentorsko oz. izobraževalno funkcijo v namene demokracije, temu v Rimu ni bilo tako. Na tem območju se je namreč homoseksualni spolni odnos navezoval na izkazovanje moči. Svojo moč je tako manifestiral v spolnem odnosu aktivni moški. S homoseksualnim spolnim odnosom je aktivni moški kazal svoje tenzije po oblasti ter moči. Logična posledica tega je, da je bila homoseksualnost predvsem pogost pojav med gospodarji in sužnji. Spolni odnosi s svobodnimi dečki so bili v antičnem Rimu sicer precej nezaželeni in zato neodobravani, vendar za vpletene niso imeli resnejših posledic, saj se jih ni dojemalo kot sramovanja vredno dejanje (Crompton 2003: 80–81).

Kljub dejstvu, da je imel Rim precej zgodaj jasno določene zakone, pa je nemogoče trditi, da so ti zakoni zajemali tudi homoseksualne spolne prakse oz. da so zajemali urejanje homoseksualnih odnosov.

Rimljane ne spolnost ne homoseksualnost nista navduševali tako kot Grke, zato so k opisovanju koncepta pristopali veliko manj osebno in z manj zanosa. Tako je mogoče sklepati, da gre za veliko bolj neposredne pa tudi objektivne opise stanja in dojemanja homoseksualnosti v Rimu kot v Grčiji. Kljub temu pa je težko določiti del iz rimskega zakona, ki bi se neposredno dotikal homoseksualnosti. Edini med temi zakoni naj bi bil zakon Lex Scantinia, ki je veljal konec 3. stoletja pred našim štetjem. Ta zakon naj sicer bi prepovedoval (na podlagi zgodb o obtožencih) homoseksualne spolne prakse. Ker pa je zakonski dokument v celoti izgubljen, lahko o tem samo domnevamo. O prepovedi homoseksualnih odnosov ne govori niti noben izmed zgodnjericimskih piscev. Tako je najbolj verjetna trditev, da homoseksualnost v antičnem Rimu ni bila (zakonsko) obsojena niti med časom republike niti med obdobjem zgodnjega cesarstva. Prvič lahko o zakonskih obsodbah homoseksualnega vedenja v Rimu govorimo v 3. stoletju našega štetja. Rimski zakon je homoseksualnost jasno in neposredno prepovedal šele v 6. stoletju našega štetja. Tako je mogoče trditi, da je Rim v večji meri omejeval spolnost v času cesarstva. Kljub obdobjem večjih in strožjih moralnih določitev, ki so jih določali zakoni, pa homoseksualci v času antičnega Rima niso bili manjšina brez pravic. Kljub svojim spolnim preferencam so bili v popolnosti vključeni v rimsko politično in kulturno, skratka družbeno življenje (Boswell 2005: 74–100).

Antično Grčijo in kasneje Rim lahko opredelimo za zibelko zahodne civilizacije. Obe kulturi sta razvili svoje specifične politične, kulturne in družbene značilnosti ter odnose do posameznih konceptov, ki so spadali tako v sfero zasebnosti kot javnosti.

O spolnosti se je razpravljalo tako v Grčiji kot v Rimu, vendar sta imeli ti dve družbi eksplicitno drugačen pristop pri problematiziranju tega koncepta. Tako je bilo tudi opredeljevanje homoseksualnosti, kljub nekaterim stičnim točkam, specifično drugačno.

Ključna stična točka med obema družbama je nedvomno pozitiven ali pa vsaj neproblematičen odnos do homoseksualnosti. Sicer je nemogoče reči, da je bilo homoseksualno spolno vedenje spodbujano, vendar je v obeh družbah imelo vsaj eno ključno funkcijo, ki je bolj ali manj latentno in na nezavedni ravni pripomogla k opredeljevanju družbenih vlog. Tako se je preko homoseksualnega vedenja posredno ohranjal družbeni red. Vendar je, kot že rečeno, funkcija homoseksualnosti v Grčiji bila predvsem izobraževalna oz.

mentorska. Od mladih dečkov, ki naj bi kasneje v družbi imeli nekoliko višji politični položaj, se je pričakovalo, da bodo v mladosti imeli starejšega mentorja, ki jih bo sicer naučil družbenega obnašanja in pravil. Hkrati pa to učenje vključuje tudi spolne odnose, ki mlademu fantu pripomorejo doseči ustrezen družbeni status. Stari Rim je na drugi strani v homoseksualnemu vedenju našel drugačno funkcijo. Šlo je za manifestacijo že dosežene družbene moči in položaja. Homoseksualni spolni odnosi so bili namreč izraz moči gospodarja nad sužnjem. Homoseksualna spolna praksa se ne v Grčiji ne v Rimu ni povezovala z osebno izbiro posameznika, pač pa je šlo za opredeljevanje družbene vloge posameznika. Zaradi tega se je v obeh družbah homoseksualnost povezovala zgolj s sfero javnosti, nikoli zasebnosti. Homoseksualnost kot javna izbira je tako v veliki meri konceptualizirana pozitivno.

Domnevamo lahko, da se bolj odklonilen odnos do homoseksualnosti razvije s tem, ko ta spolna orientacija stopi na polje zasebnosti. Tako se na homoseksualnost začne gledati kot na osebno izbiro, ki nima veze z opredeljevanjem družbenega statusa. Homoseksualnost izstopi s področja javnega, stopi na polje zasebnega in se tako začne povezovati z moralo in etičnostjo.

2. 2 HOMOSEKSUALNOST V ZGODNJEM JUDAIZMU

Krščanska biblija ima svoje izvore v judaizmu, izvira iz židovske tore in zato upravičeno domnevamo, da ima konceptualiziranje določenih problemov v krščanstvu svoje korenine v zgodnježidovskih konceptih.

Judaizem se razvije okoli leta 1000 pred našim štetjem. Judje se oblikujejo na ozemlju današnje Palestine in tako se oblikuje konfederacija izraelskih plemen, ki je potrjena na podlagi zaveze z bogom vojne, ki se imenuje Jahve. Vendar pa se oblikujeta dve temeljni razliki med južnimi in severnimi plemeni. Severna plemena so politeistična, južna verujejo samo v boga vojne. Severno judovsko kraljestvo kasneje porazijo Asirci in tako zmaga židovski monoteizem z bogom Jahvejem na čelu. Krščanstvo se nato razvije iz judovske ločine v 1. stoletju pred našim štetjem, ko posebna židovska ločina Jezusa določi za mesijo. Jezus tako postane ključna stična točka krščanstva in judaizma. Vendar med skupne točke spadajo še drugi liki iz krščanske stare zaveze, med katerimi posebno vlogo igra tudi Mojzes. Judaizem se je oblikoval in razvijal v času, ko je Jude pretresala precejšnja politična in kulturna nestabilnost. Kot majhno pleme so bili Izraelci naseljeni na ozemlju današnje

Palestine. Vendar so jih vojaško in tako tudi teritorialno ves čas ogrožala sosednja ljudstva, kot so bila npr. Egipčani, Asirci, Perzijci. Tako so se morali Judje ves čas soočati tudi z vojaškimi napadi teh ljudstev. Ker pa so bili številčno šibkejši kot napadalci, se je skozi čas razvila težnja po povečanju števila svojih vojščakov. Potrebno je bilo torej izkoristiti vse moči za zvišanje natalitete. To pa je seveda mogoče samo preko prokreacije, ki pa jo omogoča zgolj heteroseksualni spolni odnos (Crompton 2003: 34–35).

W. Cole se strinja z mnenjem Cromptona in tako pravi, da je nujna po prokreaciji najverjetneje tista, ki je Hebrejce silila v skrb za povišanjem natalitete. Cole tako ravnanje pripisuje delovanju ekonomskega determinizma. Vendar pa Cole večjo verjetnost za odklanjanje homoseksualnosti v zgodnjih židovskih družbah pripisuje religioznim značilnostim prav tako do Judov sovražnih narodov. V prvi vrsti gre za Izraelce poganskega porekla, ki so razvili poseben sistem verovanja. Le-ti so v svojih religijah povelicevali spolnost in prokreacijo, ki pa je bila upodobljena z likom moške prostitucije. Moška prostitucija naj bi bila tako povezana s konceptom oboževanja in čaščenja. Ker pa gre za ravnanje, ki samo po sebi med hebrejsko družbo ni zaželeno, je logična posledica, da tudi končen rezultat – homoseksualnost – ni konceptualiziran pozitivno (Cole 1959: 343).

Cromptonova in Coleova razlaga izvorov zgodnjehebrejske homofobije se zdita na prvi pogled povsem ločeni in nepovezani. Vendar je mogoče trditi, da temu ni tako. Z osnovanjem nekega plemena oz. kasneje s samozavedanjem tega plemena pride kmalu do teženj po samoohranitvi. Le-ta pa je povezana vse prej kot samo z zavedanjem neke bolj ali manj kompleksne družbe ljudi. Za ohranitev te skupine je potrebno aktivno delovanje, ki zajema tudi aktivno delovanje v okvirih ohranjanja, varovanja ali pa osvajanja novih teritorijev. Za to pa je potrebna dovolj velika in močna vojaška kapaciteta, ki pa jo je mogoče doseči z zadostnim številom vojakov. Ker homoseksualnost ne omogoča prokreacije, za ohranitev teritorija oz. za ohranitev neke družbene skupnosti ni koristna. Coleov ekonomski determinizem je sam po sebi tako logična razlaga nasprotovanja homoseksualnosti. Takšno razlago poda tudi Crompton. Če pa v obzir vzamemo še vpliv značilnosti staroizraelskih poganskih verovanj s kultom moške prostitucije na čelu, ugotovimo, da je lahko ta religiozni determinizem zgolj podskupina ekonomskemu. Homoseksualnost v stari Judeji je bila nezaželena, ker ni omogočala prokreacije, le-te pa ni omogočala niti moška prostitucija. Slednja pa je bila povrh vsega še manj sprejemljiva značilnost sovražnega plemena. Prevezetje tujih značilnosti bi lahko tako posredno vodilo v izgubo identitete neke družbene organizacije

oz. skupnosti. Nobenega razloga torej, da bi stari Judje na kakršenkoli način sprejeli homoseksualnost za pozitivno ravnanje.

Vendar pa religiozni in ekonomski determinizem naj ne bi bila edina razloga, ki bi razlagala zgodnejudovsko nasprotovanje homoseksualnosti. Obstajal naj bi tudi tretji razlog, ki pa je na nek način močno povezan s prvima dvema. Peta Mojzesova knjiga, imenovana Devteronomij, v 22. poglavju naroča, naj moški ne nosijo ženskih in ženske ne moških oblačil, saj naj bi šlo za sramoto. Ključna razlaga za takšna navodila naj bi ležala v božjem ustvarjanju sveta. Bog je namreč ustvaril moškega in žensko, ki sta si po svojem bistvu izrazito različna in nasprotna si pola. Zaradi tega načina stvaritve moškega in ženske do dvoumnosti pri opredeljevanju vlog ne bi smelo priti. Moškemu so preko boga dodeljene moške aktivnosti in s tem vloge, ženski pa ženske. Uspešno izpolnjevanje moške vloge se je potrjevalo preko naklonjenosti prvobitnega židovskega boga Jahveja, ki je ustrezno moško ravnanje, ki je seveda po tradiciji ustrezalo temu terminu, nagradil s podelitvijo milosti družini. Na drugi strani so bile oblikovane tradicionalno ženske vloge, ki jih je bila sposobna igrati samo ženska. Cole sicer te družbeno spolne značilnosti povezuje s konceptom psihološkega oz. etničnega determinizma (Cole 1959: 351–352).

Kenneth Locke ugotavlja, da bi homoseksualni odnos pomenil zmedo na področju jasne ločitve moških ter ženskih vlog ter statusov. Eden izmed partnerjev bi namreč prevzel pasivno vlogo, kar bi onemogočalo jasno delitev na moškega in žensko. Ta delitev pa je osnovna delitev opredeljevanja židovske družbe (Locke 2004).

S homoseksualno spolno prakso pride do brisanja mej in jasnega razločevanja med moškimi in ženskimi vlogami. Med te vloge je spadala tudi vloga, ki jo je imel tudi vsak, ki je vključen v konkreten spolni odnos. Spolni odnos med dvema moškima je tako povzročil zmedo na polju določanja in oblikovanja spolne identitete posameznika. Psihološki oz. etnični determinizem se tukaj na izredno jasen in neposreden način povezuje s povsem družbenim podeljevanjem spolnih vlog in statusov. Zaradi tega je mogoče reči, da gre v tem primeru za nasprotovanje homoseksualnosti zaradi družbeno spolnega determinizma.

2. 3 HOMOSEKSUALNOST V BIBLIČNIH ZGODBAH

Stara zaveza krščanskega svetega pisma je osnovana na židovski bibliji. Slednja pa je nastajala na podlagi objektivnih oz. realnih dejavnikov, opisanih v prejšnjem poglavju. Demografske, kulturne in politične značilnosti stare Judeje so se odražale v oblikovanju in zapisu svetega pisma, kot ga poznamo v veliki meri še danes in ki naj bi izražalo precejšnjo mero homofobije. V tem primeru je nujno potrebno navesti in analizirati oz. tematizirati biblične zgodbe, ki naj bi vključevale homoseksualnost in jo domnevno na bolj ali manj odkrit način obsojale.

Mojzesove knjige so prve v stari zavezi, kjer se predvidoma prvič pojavlja zgodba, ki naj bi se dotikala koncepta homoseksualnosti. Gre za 19. poglavje 1. Mojzesove knjige (Geneza), ki govori zgodbo o možu po imenu Lot, ki se kot tujec s svojo družino naseli v mestu, imenovanem Sodoma. Lot nekega večera sedi pred mestnim obzidjem, ko mu pristopita božja odposlanca (angela), katerima Lot ponudi hrano in prenočevanje na svojem domu. V času zadrževanja angelov na Lotovem domu pa njegovo hišo obkolijo meščani in zahtevajo, da jima Lot izroči obiskovalca, da ju "spoznajo". Mojzesova knjiga pravi, da meščani vzklikajo: "/k/je sta moža, ki sta nocoj prišla k tebi? Pripelji ju ven k nam, da ju spoznamo!" (Sveto pismo stare in nove zaveze 2002: 17). Lot je na te zahteve meščanom dejal, da jim v zameno za tujca dopusti svoji hčeri, ki še nista spoznali moškega. Vendar možje niso popustili in so hoteli vdreti v Lotovo hišo, katero sta mu pomagala varovati tujca. Bog je zaradi nespodobnega ravnanja meščanov Sodome mesto uničil z žveplom, Lotu pa še prej velel, da mesto zapusti (Sveto pismo stare in nove zaveze 2002: 17–18).

Mojzesove knjige se še najmanj enkrat povsem jasno in neposredno dotaknejo homoseksualnosti. Če zgodbo o Genezi res razumemo kot zgodbo o neprimernosti homoseksualnosti, se lahko domneva, da mora biti nekje navedena tudi kazen, ki sledi za tovrstno dejanje.

Le-ta je navedena v Tretji Mojzesovi knjigi oz. v Levitiku. 20. poglavje Levitika namreč pravi, da "če kdo leži z moškim, kakor se leži z žensko, sta oba storila gnusobo; naj bosta usmrčena; njuna kri pade nanju" (Sveto pismo stare in nove zaveze 2002: 127).

Levitik lahko štejemo za prvo bistveno zbirko zakonov, ki naj bi jih določil bog preko Mojzesa, ki je Levitik zapisal in so veljali za takratne Žide na ozemlju današnje Palestine. Kot že rečeno, so se Judje v začetku oblikovanja svoje identitete soočali z bistvenimi teritorialnimi

grožnjami, ki so pomenile tudi grožnjo njihovem obstoju na določenem ozemlju in prav tako grožnjo njihovemu preživetju.

Njihovi nenehni boji s sosednjimi ljudstvi in boji za ozemlja so morala biti opravičena z nekim dejstvom. In le-to je bilo tako neposredno in jasno določeno prav v Levitiku. Pred Izraelci so Palestino namreč naseljevali prebivalci Kaanana, ki pa so se po besedah iz Mojzesovih knjig oz. po božjih besedah vdajali predvsem nepravilnim dejanjem, kamor so spadali tudi homoseksualni odnosi. Obsojanje ravnanja Kaanancev je prvobitnim Židom tako posredno omogočilo, da so na nek način opravičili svoje težnje po zasegi in naselitvi tujega ozemlja (Crompton 2003: 33).

S tem ko se domnevna nemoralnost enega ljudstva postavi za razlog oz. opravičilo za poseganje po njegovem ozemlju, takoj trčimo na koncept politične moči. Po pisanju v Levitiku naj bi Izraelci bili bolj upravičeni do palestinskega ozemlja, saj ravnajo bolj spodobno. Ker gre za proces oblikovanja naroda s svojimi specifikami ter bolj ali manj nezavedno težnjo po oblikovanju lastne identitete, ki bo bolj od česarkoli drugega zaščitena pred zunanjimi vplivi, ki bi utegnili pomeniti njeno rušenje, se s tem v zvezi oblikuje tudi nujno potrebna kategorizacija in s tem posledično delitev na "mi – oni". Izraelci so preko kategorizacije v prvi vrsti poskušali osnovati temelje svoje narodne identitete, uspešen razvoj in obstanek le-te pa je bil odvisen od oblikovanja konkretnih točk razlikovanja med njimi in drugimi ljudstvi, ki so jim predstavljali neposredno grožnjo. Domnevno kaanansko homoseksualno vedenje je bilo tako prav tista značilnost, ki je Kaanance najbolj razlikovala od ravnanja Izraelcev. Judom je bila homoseksualnost težje predstavljiva oz. manj zaželena zgolj zaradi potrebe po povečanju števila svojih vojščakov.

Oblikovanje narodnostne identitete, kategorizacije in določanja elementov razlikovanja med dvema ali več družbami je tako že v tistem času bilo nujno za oblikovanje ter izražanje družbene in politične moči. Levitik je tako homoseksualnost Kaanancev obsodil zaradi opravičevanja krepitve politične moči Izraelcev. Vendar pa k identiteti določenega ljudstva ni prispevala samo kategorizacija zunaj posameznega ljudstva, ampak tudi znotraj neke družbe. Tako je k lažjemu, boljšemu ter konec koncev uspešnejšemu družbenemu statusu Izraelcev pripomogla tudi jasna kategorizacija na področju družbenega spola. Spet so tako morala obstajati jasna določila znotraj družbe. Na tak način se je krepila identiteta nekega naroda, kar pa je bilo nujno potrebno za pridobivanje politične oz. družbene moči. Samo homoseksualno vedenje se je očitno kasneje začelo povezovati z (ne)moralnostjo. V samem začetku je na nek način šlo zgolj za značilnost, ki je utemeljevala moč. Tako lahko takšno zgodnjejudovsko

zavračanje homoseksualnosti povežemo z rimsko funkcijo homoseksualnosti. Moč se je v starem Rimu izražala preko homoseksualnega odnosa gospodarja s sužnjem. Izraelci pa so kakšnih sto let prej homoseksualnost uporabili za opravičevanja svojih političnih ciljev. Čeprav je bila seveda homoseksualnost tukaj tista značilnost, ki je bila točka razlikovanja.

Zgodba o Sodomi je imela največji vpliv na kasnejše konotacije in krščanska opredeljevanja homoseksualnosti. Vsi bolj ali manj pomembni krščanski veljaki so v svojih govorih ter dokumentih Sodomo opredeljevali kot primer božjega nestrinjanja s homoseksualnostjo. Na drugi strani pa nobeden izmed hebrejskih prerokov Sodome ne povezuje s homoseksualnim ravnanjem in s kaznijo za le-tega. Sodomske zgodbo omeni samo prerok Ezekiel, ki pa ne govori o slabosti Sodomcev v smislu homoseksualnosti, ampak se dotakne na splošno njihovih nedopustnih dejanj pohlepnosti, negostoljubnosti ter predvsem brezbržnosti do ubogih in pomoči potrebnih (Crompton 2003: 37).

Sodomske zgodbi je podobna zgodba o zločinu v mestu Gibe. 19. poglavje knjige sodnikov govori zgodbo o levitu, ki je svojo priležnico peljal iz Betlehema domov. Med to potjo prenočita v hiši starca v mestu Gibe. Med nočitvijo meščani obkolijo starčevo hišo in prav tako od njega zahtevajo, da privede tujca pred njih, da ga spoznajo. Meščanom v zameno ponudi svojo hčerko, ki je devica in levitovo priležnico, ki jo meščani kasneje vzamejo in jo spolno izkoristijo (Sveto pismo stare in nove zaveze 2002: 281–283).

Mojzesova Geneza in Levitik pa nista edina svetopisemska dokumenta, ki se domnevno dotikata tematike homoseksualnosti. Oba odlomka sicer spadata na področje stare zaveze, ki temelji na židovski tori. Krščanstvo je staro zavezo vzelo za svoj temelj, na katerem je gradilo novo zavezo, ki se začne z Jezusovim (domnevni mesija) rojstvom. Jezus kot osrednja oseba krščanstva v svojih govorih učencem in ljudstvu v največji meri posreduje napotke za vsakdanje življenje, ki se dotikajo tudi odnosov med ljudmi. Vendar pa Jezus Kristus, ki naj bi bil božji sin, kot jasno ugotavljata Crompton (2003) ter Cole (1959), odnosa med osebami istega spola ne omenja, kaj šele, da bi ga obsojal.

Osrednji lik nove zaveze, ki v svojih pisanjih večkrat omenja istospolne odnose, je sveti Pavel.

Sveti Pavel je prvi izmed pomembnejših mož zgodnjega krščanstva, ki homoseksualne odnose poveže s t. i. naravnim redom. Svoja gledanja na tovrstne odnose predstavi v Pismu Rimljanom in Pismu Korinčanom. Predvsem v prvem Pavel govori o osebah moškega spola, ki ne prakticirajo t. i. naravnega odnosa in tako nasprotujejo konceptu židovske obredne čistosti. Tudi Pavel nežidovska ljudstva obsoja tovrstnega ravnanja. Pavel govori o opustitvi t. i. naravnega odnosa, vendar pa nikjer ta "nenaraven" odnos ne povezuje z nemoralnostjo. Homoeroticizem² je tako zgolj še ena specifika razlikovanja Nejudov od Judov (Locke 2004).

Ob pregledu svetopisemskih odlomkov, ki se domnevno dotikajo homoseksualnosti, je mogoče ugotoviti, da se vsaj Pavlove besede dokaj neposredno in jasno dotikajo homoseksualnosti. Mogoče pa je trditi tudi, da ta svetopisemska besedila istospolnih odnosov niso obsojala zaradi kakšne povezave z nemoralo. Bistveni razlog za zavračanje homoseksualnosti s strani prvobitnih Judov in kasneje začetnikov krščanstva je ležal zgolj v družbenih značilnostih takratnih Izraelcev, ki so iskali vse možne načine za ohranitev etnične identitete in širitev svojega teritorija, ki so ga opravičevali preko razlikovanja z drugimi, sovražnimi, ljudstvi.

2. 4 RAZVOJ (KRŠČANSKE) HOMOFBIJE

Že v prejšnjem poglavju smo našli razloge, ki so bili glavni v oblikovanju zgodnježidovskega odnosa do homoseksualnosti. Šlo je za razloge, ki so privedli k zapisu židovske biblije v taki obliki, kot jo poznamo danes. Tako gre za svetopisemske spise, ki se homoseksualnosti dotikajo precej neposredno. V svetem pismu pa se nahaja še vrsta odlomkov, ki v veliki meri posredno razlagajo odnos krščanstva do homoseksualnosti.

---

² Locke je prepričan, da uporaba besede homoseksualnost za tisti čas, torej obdobje zgodnjega krščanstva, ni utemeljena, saj ni šlo za osebno odločitev ljudi, pač pa zgolj za erotične odnose določene vrste. Zato je bolj primerna raba besede homoeroticizem. (Locke 2004)

Pri zgodbi o Sodomi oz. Lotu se prej kot slej pojavi vprašanje, ali so zahteve meščanov, da "spoznajo" tujca, mišljene spoznati v seksualnem pomenu ali zgolj v pomenu, da bi jim božja odposlanca postala znana. Od tega je namreč odvisno, ali lahko trdimo, da se v zgodbi o Sodomi pojavlja homofobija. Ob tem je potrebno poudariti, da slovenski prevod svetega pisma v opombah ob besedi "spoznati" zapiše, da je mišljeno spolno dejanje (Sveto pismo stare in nove zaveze 2002: 17).

Eden izmed razlogov, ki bi lahko bili glavni pri razvoju homofobije, so razlike v prevodih svetopisemskih konceptov.

Med ključne koncepte, ki bi lahko pomenili časovni in družbeni okvir za razvoj homofobije ter so neposredno povezani z zgodnjim judaizmom, je prevod koncepta *kadešim*. Koncept se pojavi v svetem pismu v knjigi kraljev in v Mojzesovem Devteronomiju. Ženska oblika besede se glasi kadeša in v bistvu pomeni sveta ženska. V angleškem prevodu bi sicer lahko termin prevedli kot prostitutka, vendar je bila ženska prostitucija močno vpeta v religijske koncepte Bližnjega vzhoda tistega časa. V hebrejskem originalu svetega pisma naj bi se v Mojzesovem Devteronomiju pojavljal odlomek, za katerega je možno domnevati, da religiozna prostitucija ni vključevala samo žensk, pač pa tudi moške. Če ta trditev drži, potem je mogoče sklepati, da je bila homoseksualnost na tem geografskem območju vključena v religiozne družbene oblike. V tem času naj bi tudi obstajali neke vrste transvestiti, ki so pa sicer bili vključeni v religijske obrede, v okviru seksualnih odnosov pa naj bi igrali ženske vloge. V Devteronomiju naj bi sicer obstajal jasen dokaz, da se *kadešim* navezuje na moško homoseksualnost, saj talmud razume, da Devteronomij obsoja pasivno homoseksualnost. Točko preloma pa predstavlja grški prevod biblije, saj termin *kadešim* prevedejo preprosto kot prostitut. Na enak način pa se termina loti latinski prevod, ki *kadešim* prevaja kot prešuštnik (Crompton 2003: 40–43).

Prav funkcija *kadešimov* pa je tista točka, kjer se Cromptonove ideje bistveno razlikujejo od Boswellovih. Boswell se pri raziskovanju funkcij *kadešimov* naveže na pisanje svetega Pavla. Prepričan je namreč, da Pavel vzrokov za nasprotovanje homoseksualnosti ne išče v socialno-zgodovinskem kontekstu. Kakršnokoli nasprotovanje homoseksualnosti naj bi tako bilo posledica trenutnih moralnih standardov. Pavel naj bi se v svojih pismih sicer dotikal religiozne prostitucije, vendar pa Boswell po analizi dokumentov oporeka dejstvu, da naj bi se Pavel pri obsojanju svete prostitucije osredotočal na homoseksualno prostitucijo oz. da bi le-ta bila v tistem času bolj razširjena kot heteroseksualna. Pavel v svojem pisanju domnevno niti

ne obsoja homoseksualcev oz. tiste, ki so vključeni v redne homoseksualne odnose, pač pa ljudi, ki naj bi zašli s svoje običajne poti oz. ljudi, ki so sicer heteroseksualni, vendar so se vključili v homoseksualne odnose (Boswell 2005: 120–121).

Boswell je tako prepričan, da sveti Pavel, ki naj bi izmed zgodnjekrščanskih piscev najbolj neposredno obsojal homoseksualnost, tega sploh ni obsojal v smislu samega ravnanja, pač pa v smislu ravnanja ljudi, ki so sicer "hodili po pravi poti", potem pa so iz različnih razlogov zavili na pot (občasne) homoseksualnosti.

Sveti Pavel naj bi bil prvi izmed cerkvenih mož, ki je homoseksualnost domnevno povezoval s t. i. naravnim redom. Le-ta pa spada med ključne argumente zgodnjekrščanskega zavračanja homoseksualnosti.

John Boswell tudi tukaj predstavi alternativni pogled na okoliščine oblikovanja krščanskega netoleriranja homoseksualnosti. Če Pavel že govori o homoseksualnih odnosih kot o nenaravnem početju, pa to v nobenem smislu naj ne bi bilo povezano z nemoralnostjo. Pavlove besede o nenaravnosti naj bi se nanašale zgolj na ravnanje, ki ni pričakovano in je zato nenavadno in v določeni meri ni v skladu z družbeno pričakovanim ravnanjem. Na podlagi tega Boswell trdi, da zgodnjekrščanski spisi niso vplivali na oblikovanje sedanjega homofobičnega odnosa rimokatoliške cerkve do homoseksualnosti (Boswell 2005: 124–129).

Na argumente narave se naveže tudi Andrew Sullivan, ki je mnenja, da zgodnjekrščanski spisi takratnih krščanskih veljakov homoseksualnosti ne nasprotujejo, ker ni v skladu z zakoni narave. Pač pa se homoseksualnosti nasprotuje zaradi narave zgodnježidovskih zakonov, ki so največji pomen dajali stabilnim družinskim vezem (Sullivan 1996: 25–26).

Nedvomno lahko trdimo, da si različni avtorji (Crompton 2003, Boswell 2005, Sullivan 1996) ne oporekajo pri dejstvu, da se sodobno katolištvo sooča s precejšnjo mero netoleriranja homoseksualnosti. Vendar med njimi obstaja precejšen prepad, kar se tiče socialno-zgodovinskih okoliščin, ki naj bi privedle do takšnega odnosa.

Po mnenju Luisa Cromptona (2003) ima katoliška homofobija svoje izvore v zgodnjekrščanskih spisih. Med najpomembnejše spada sama struktura zakonov v hebrejski družbi, ki je zaradi zunanjih vplivov morala zaščititi koncepte prokreacije. Drug razlog, ki naj bi vodil k odkriti zgodnjekrščanski homofobiji, pa so napake oz. boljše rečeno težave pri prevajanju nekaterih bibličnih konceptov. Grški in rimski prevod biblije je, kot že rečeno, svete prostitute prevedel preprosto kot prostitute. Tako se je v teh svetopisemskih prevodih izgubila vsakršna pozitivna (religiozna) funkcija moške homoseksualnosti. Izraelci pa so zaradi povečevanja prostitucije s strani sosednjih, njim sovražnih ljudstev, zaradi koncepta

razlikovanja prostitucijo močno zavračali. Zaradi tega se je ob sami besedi prostitucija, ki jo je vključeval tako grški kot latinski prevod biblije, sama po sebi razvila negativna konotacija glede homoseksualnosti. Na tak način razvoj krščanske homofobije ni imel nikakršne povezave s poznejšimi, npr. rimskimi, družbenimi značilnostmi.

Katoliška homofobija je tako a priori produkt zgodnježidovskih družbenih značilnosti. Nastala je pred pojavom samega krščanstva, utemeljitelji krščanstva (razen Jezusa) pa so jo aktivno vključevali v svoje pisanje.

To je eden izmed možnih pogledov na nastanek in razvoj krščanske homofobije, ki ima svoje izvore v zgodnjem judaizmu.

Razvoj krščanske homofobije pa je možno postaviti v popolnoma drug zgodovinski, družbeni in kulturni kontekst. Na podlagi nekaterih dokumentov je namreč za krščansko homofobijo mogoče kriviti družbene značilnosti rimskega imperija v prvih stoletjih prvega tisočletja. Krščanstvo je v začetku 1. tisočletja začelo svoj pohod proti zahodu in v prvih stoletjih postalo uradna religija rimskega imperija.

Slednji se je tako začel soočati s spremenjenim sistemom vrednot, kar pa je bistveno vplivalo na širša družbena stališča takratne rimske družbe. Ključna v tem pogledu je bila povišana stopnja netolerantnosti. Za pojav slednje lahko obstajajo trije razlogi:

- a) s korenitim zmanjševanjem rimske politične moči se je zamajala tudi urbana rimska struktura. Tuja ljudstva so s svojim bolj ali manj uspešnim zavzemanjem Rima mestni strukturi začela vsiljevati svoj lasten sistem vrednot, ki je vključeval tudi vedno bolj striktno opredeljevanje zaželenosti spolnega odnosa (Boswell 2005: 131–133).
- b) drugi razlog je močno povezan s prvim. Prišlo je do bolj striktno in toge rimske oblasti, ki je v vedno večji meri nadzirala tudi prakse ljudi, ki so še do nedavnega spadale na področje zasebnega (Boswell 2005: 133).
- c) tretji razlog pa se je dotikal narave nove uradne religije rimskega imperija – torej krščanstva. Krščanstvo se je pojavilo z monoteizmom, ki ga Rimljani prej niso poznali. Obljubljalo je onstransko uresničitev človeka, zato se je začela razvijati asketska etika. Bolj kot se je posameznik odpovedoval "zemeljskim" užitek (med katere je spadala tudi spolnost), bližje bogu je bil. Zato se je začelo odvrčati in nasprotovati vsemu tistemu, kar bi lahko to askezo ogrozilo (Crompton 2003: 130).

Drugi razlog, torej povišan absolutizem rimskih cesarjev, je bil deloma povezan s prevlado nemestnih vrednot. Rimski cesarji so se tako počasi začeli spreminjati iz "uživačev" v stroge

vladarje, ki so preko svojih zakonov tudi vedno bolj konkretno posegali v sfero zasebnosti. Spolnost je tako postala strogo vpeta v zakonske okvirje, uživanje v spolnih odnosih pa se je začelo umikati želji oz. zahtevi po prokreaciji. Prišlo je do spremembe družbeno pričakovanega ali pa vsaj neproblematičnega spolnega vedenja politično močnejših Rimljanov, ki so v znak svoje moči imeli spolne odnose s sužnji. Poseganje državne oblasti na področje osebnega življenja državljanov se je kaj kmalu začelo kazati tudi v javnih nastopih cesarjev. Mark Avrelij je bil prvi rimski cesar, ki sicer ni uradno nastopil proti homoseksualcem, je pa jasno povedal, da je bil vzgajan v duhu negojenja strasti do fantov. Prvega javnega omejevanja moške prostitucije pa se je lotil že naslednji cesar, Aleksander Sever, ki je vpeljal na to prakso poseben davek. Rastoča netoleranca takratnega rimskega cesarstva se je razživela v 3. stoletju, ko je bila homoseksualnost najprej kategorizirana za neprimerno ravnanje. Poseben korak naprej pri širjenju homofobije pa predstavlja leto 342, ko so bile istospolne zveze v rimskem cesarstvu uradno prepovedane. Krščanstvo je skozi prva stoletja 1. tisočletja prisostvovalo vsem tem družbenim spremembam, s katerimi se je soočalo pozno rimsko cesarstvo. V 4. stoletju je krščanstvo postalo tudi uradna religija v Rimu in tako je na bolj ali manj posreden način začelo prevzemati stališča rimske oblasti. Z razkrojem urbanih struktur rimskega imperija ter s posledično naraščajočo nestrpnostjo do manjšin vseh vrst se je ta netolerantnost (tudi do gejev in lezbijk) počasi začela vklapljati in razširjati tudi znotraj krščanstva. Vzrokov za nastanek in razvoj krščanske homofobije tako naj ne bi bilo mogoče iskati v družbenih in političnih značilnostih zgodnjega judaizma (Boswell 2005: 133–140).

Krščansko zavračanje homoseksualnosti se tako po Boswellovem mnenju ne navezuje na težnjo po ohranitvi teritorija zgodnjih Židov.

Cerkveni možje so v času padanja moči rimskega cesarstva in tako spremenjenih družbenih struktur morali poiskati temelje, na katerih so lahko razvijali svoj vedno bolj nestrpen odnos do homoseksualnosti.

To osnovo naj bi že takoj v 1. stoletju našli v okviru *živalskega vedenja*. Barnabovo pismo iz tega stoletja namreč spolne prekrške povezuje s prepovedjo uživanja določenih živali. Kasnejši krščanski pisci (med njimi tudi Klemen Aleksandrijski) nasprotovanje homoseksualnosti utemeljijo prav na nasprotovanju oz. prepovedi uživanja mesa določenih živali, za katere naj bi bilo značilno parjenje med samci. Drug temelj za nadaljnji razvoj homofobije je bila značilnost takratnega časa, da se je veliko otrok prodalo v spolno suženjstvo. *Neprijetne povezave* z zlorabo otrok in s samo hedonistično spolnostjo so tako predstavljale še enega izmed razlag za neprimernost homoseksualnosti. Povezovanje

homoseksualnosti z *nenaravnostjo* je še danes eden izmed ključnih argumentov cerkve za nasprotovanje homoseksualnosti. Homoseksualnost je nenaravna, ker ne omogoča prokreacije. Zadnji izmed temeljnih argumentov za nasprotovanje homoseksualnosti zgodnjih krščanskih mož pa temelji na dejstvu, da homoseksualnost oporeka oz. izničuje pričakovano dvopolno in nujno nasprotujoče si *vedenje spolov* (Boswell 2005: 149–169).

V naslednjih stoletjih se je zaradi precejšnjega uničenja urbanih struktur homoseksualna subkultura v rimskem cesarstvu zmanjšala na minimum oz. se je v precejšnji meri umaknila z oči javnosti. Rim je homoseksualno vedenje zakonsko prepovedal šele leta 533, ko je krščanstvo torej že bilo uradna rimska religija. Vendar pa so bile kazni za tovrstno dejanje dolga stoletja v rokah civilnih oblasti. Cerkev z obsojanjem homoseksualcev ni imela nobene veze vse do 13. stoletja (Boswell 2005: 181–186).

Srednji vek pa je med 10. in 14. stoletjem ponovno postregel z družbenimi spremembami, ki so korenito spremenile odnos cerkve in širše javnosti do homoseksualnosti.

V času do 14. stoletja se je na območju krščanske Evrope ponovno začela krepiti moč mest, le-ta so se namreč ponovno začela gospodarsko razvijati. Tako je spet prišlo do oblikovanja urbanih vrednot, ki so homoseksualcem omogočala večjo svobodo glede osebnih izbir. Cerkev je v 12. stoletju ponovno pridobivala vpliv, ki je bil v veliki meri posledica oblikovanja redovništva. Znotraj cerkve pa sta se oblikovali dve bistveni skupini. Na eni strani so se pojavili asketi, ki so homoseksualnosti močno nasprotovali na podlag že prej navedenih razlogov. Na drugi strani pa se je množica cerkvenih veljakov zavedala pomena trdne strukture redovništva in duhovništva za ohranjanje ter krepitev moči cerkve. Zaradi tega najvišji cerkveni možje (med drugim tudi papež Leon IX.) v 11. stoletju niso kazali potrebe po pretiranem ukvarjanju in obsojanju homoseksualnih odnosov ter so pozive po obsodbi takšnega ravnanja (tudi znotraj duhovščine) bolj ali manj prezrli (Boswell 2005: 219–223).

Odnos do homoseksualnosti pa je v poznem srednjem veku ponovno postal bolj tog, saj se je začela razvijati splošna družbena nestrpnost do manjšin.

Ključni manjšini, ki sta v 12. stoletju postali grešni kozel, so bili Judje in krivoverci na splošno. Vendar pa ni bilo prizaneseno niti drugim manjšinam. Kazni so namreč doletele tudi muslimane, krivoverce in vključene v homoseksualne odnose. Enačenje s krivoverci pa je v tistem času pomenilo za homoseksualce bolj ali manj dokončno obsodbo na zatiranje znotraj krščanstva. Povezovanje s heretiki je tako za homoseksualce pomenilo začetek ostrega

zatiranja in obsojanja. Homoseksualci so sicer bili pogosto člani heretičnih organizacij, saj so le-ta na njihovo spolno orientacijo gledala veliko bolj strpno. V 13. stoletju je homoseksualnost prišla na seznam prekrškov, ki se jih sankcionira z usmrtitvijo (Boswell 2005: 287–303).

Cerkev se je v sredini srednjega veka že soočila z delno izgubo moči. Ker si tega ni mogla več privoščiti, je svoj vpliv začela krepiti z različnimi metodami, tudi z bojem proti drugim veram oz. tako rekoč s križarskimi vojnami. Zaradi precej posredne povezave med krivoverstvom in homoseksualnostjo so tako homoseksualci zaradi samih pogledov cerkve pristali na seznamu oseb, gibanj oz. manjšin, ki bi moč cerkve tako ali drugače utegnile ogroziti.

Prostorske značilnosti poznega srednjega veka pa so se še enkrat pokazale za ključen moment v oblikovanju stališča cerkve do homoseksualnosti. Zaradi ponovne krepitve naravnih struktur se je v 13. stoletju razvila posebna naklonjenost do narave. Prav sklicevanje na naravo oz. na naravni red pa je takrat korenito zakorakalo v argumente zoper homoseksualnost. Moralna teologija tistega časa je tako bila prva, ki je začela radikalno prikazovanje homoseksualnosti kot nenaravne prakse (Boswell 2005: 322).

Najbolj vplivni srednjeveški (moralni) teolog, ki homoseksualnosti najbolj nasprotuje prav zaradi nasprotja s t. i. naravnim zakonom, je Tomaž Akvinski. Akvinski homoseksualnost izključi iz koncepta naravnega zakona, ker ne omogoča prokreacije in ker v živalskem svetu takega ravnanja naj ne bi našli (Crompton 2003: 187).

Temačni srednji vek po splošno razširjenem mnenju opravi z najhujšo nestrpnostjo proti homoseksualnosti. Moč cerkve se je v renesansi začela do določene mere umikati racionalnosti pa tudi razvoju znanosti. Vendar pa so imeli sami znotrajcerkveni odnosi bistven vpliv na nadaljnji odnos cerkve do homoseksualnosti.

V 15. stoletju so cerkev začele pretresati prve notranje napetosti, ki so se stopnjevale vse do začetka 16. stoletja z nastopom reformacije. Ker pa se je reformacije rimokatoliška cerkev lotila z močnim protireformacijskim gibanjem, so bili homoseksualci ponovno podvrženi zatiranju (Crompton 2003: 245).

Rimokatoliška cerkev je ponovno hotela uničiti vsa gibanja, ki niso pripadala njeni obstoječi struji. Med le-to so spadali tudi prvi reformatorji. Protestantizem se je v svoji osnovi takoj pokazal za manj radikalnega in za religijo, ki je dopuščala več svobode. Zato so se

homoseksualci v večji meri pridružili novemu gibanju. Katoliška cerkev je tako še enkrat dobila temelj za povezovanje homoseksualnosti in heretike.

Z renesanso in kasneje razsvetljenstvom se je začelo krepiti zavedanje pomena svobode človeka pri osebnih izbirah. Cerkev je dokončno začela izgubljati moč, krepil se je pomen posameznika in njegovih pravic. K dokončnemu zlomu cerkve in postopnemu vpeljevanju civilnega prava je najbolj doprinesla francoska revolucija.

Francoskemu civilnemu zakonu je leta 1791 uspelo, da se homoseksualnosti ni več uvrščalo na seznam zločinov. V tem času se je v okviru razvoja civilne oblasti in tudi civilnega sodstva oz. laičnega prava prepovedalo kakršnokoli mučenje (Crompton 2003: 501).

Ob sintezi različnih pogledov na odnos krščanstva oz. sodobne rimokatoliške cerkve na homoseksualnost lahko pridemo do dveh zaključkov.

Prvi zaključek je dejstvo, da se sodobno rimokatoliško cerkev domneva za institucijo, ki kaže bolj ali manj očitne znake homofobije ali pa vsaj odkritega nasprotovanja homoseksualnosti.

Prav potek razvoja takšnega odnosa pa je problematika, pri kateri ni mogoče naleteti na povsem enaka stališča.

Če povzamemo socialno-zgodovinski kontekst razvoja odnosa RKC do homoseksualnosti, je mogoče razloge, ki so privedli do današnjega stanja, skleniti v naslednje točke:

- a) prvi razlog, ki je privedel k sedanjemu stališču katolištva do homoseksualnosti, je kmalu po nastanku krščanstva našel svoje privržence med krščanskimi pisci. Gre za *nasprotovanje naravnim zakonom* s strani homoseksualnosti, saj ne omogoča prokreacije, ki je temeljno naravno vodilo in princip delovanja sveta.
- b) drugi razlog je *družbeno politična organizacija prvotnih Judov*. Le-ti so morali zaradi varovanja teritorija poskrbeti za zakone, ki so postavili prokreacijo za najpomembnejše vodilo.
- c) tretji razlog pa so *ne/urbane strukture* – urbani centri so se povezovali z manj radikalnimi in bolj svobodnimi nazori, tudi glede spolnosti in tako tudi homoseksualnosti. Razpad urbanih struktur in vzpostavljanje bolj ruralne kulture (zaradi različnih razlogov) je prispevalo k večjemu zavračanju "drugačnosti" oz. zavračanju ravnanja, ki ni bilo najbolj razširjeno.

Pri tematiziranju značilnosti razvoja krščanske homofobije je na podlagi zgoraj napisanega nemogoče reči, kdaj natančno so se začele kazati konkretne homofobične značilnosti cerkve. Tako argument ekonomskega determinizma kot argument značilnosti družbene strukture starega Rima se zdita verjetna pri opredeljevanju nastanka in razvoja krščanske homofobije.

Louis Crompton (2003) se s svojimi idejami o težnji po zaščiti ozemlja starih Judov dotakne najbolj primarne smeri delovanja vsake etnične skupine – težnje po ohranitvi vrste. S tega stališča je njegova ideja o razvoju homofobije že v judaizmu povsem smiselna. Tudi ideje, da so napake v prevajanju svetih spisov pripomogle h krščanski homofobiji, se zdijo povsem verjetne. Že sam družbeni kontekst prevajanja svetega pisma je namreč brez dvoma odločilno vplival na končni rezultat ter tako določeni družbi v določenem času in prostoru posredoval določeno sporočilo svetega pisma.

John Boswell (2005) na drugi strani največjo pozornost nameni rimskim prostorskim značilnostim in se toliko ne ukvarja s prvotnim judaizmom. Njegove ideje o razvoju homofobije se nanašajo na področje razvoja in vzpona krščanstva ter ne toliko na njegov nastanek. Največja točka razlikovanja med Cromptonom in Boswellom je v bistvu na ravni dojetanja (ne)homofobičnosti zgodnjih krščanskih piscev. Medtem ko Crompton trdi, da je že sama stara zaveza homofobično usmerjena, je Boswell prepričan, da se je resnična krščanska homofobija začela šele s pisanjem v visokem srednjem veku oz. v času 12. stoletja.

Ker krščanska homofobija ni koncept, ki bi bil nekompleksen in ki bi se razvil v okviru zgolj enih socialno zgodovinskih okvirjev, je tako mogoče reči, da se je specifičen odnos sodobne RKC do homoseksualnosti prav tako razvijal zelo počasi in postopoma, ter da je imel izvore v različnih družbenih kontekstih, na katere je naletel. Tako je mogoče skleniti, da so rimske politične strukture sicer povzročile, da se je na homoseksualnost znotraj krščanstva gledalo odklonilno. Vendar pa so se na drugi strani prvi in bistveni vzvodi nastanka in razvoja odnosa krščanstva do homoseksualnosti pojavili v prvotnih oblikah krščanstva, torej v judaizmu in njemu pripadajočih političnih, kulturnih, vojaških, torej družbenih kontekstih.

3. MORALNA TEOLOGIJA IN HOMOSEKSUALNOST

3. 1 OPREDELITEV MORALNE TEOLOGIJE

Krščanstvo je konec prvega tisočletja začelo pridobivati na moči in se razvijati v najmočnejšo religijo takratnega zahodnega sveta. Posledično se je začela spreminjati tudi sama struktura polja raziskovanja in delovanja. S širitvijo moči krščanstva je pod njegovo okrilje in tematiziranje prišlo vedno več konceptov, ki so bili poprej netematizirani ali pa so o njih (profesionalno) razmišljali le antični filozofi.

Prav spolnost je eden izmed konceptov, ki je kmalu prišel v interesno polje katoliške cerkve. Cerkev je bila, zaradi vedno večjega števila in obsega tem, s katerimi se je (tudi zaradi razvoja družbe) soočala, primorana razviti tudi posebno vejo teologije, ki se je ukvarjala z moralnimi problemi človeštva, vestjo, grehom, kaznijo, dobrim in slabim ravnanjem, torej predvsem s koncepti, ki so bili neposredno ali posredno povezani s t. i. desetimi božjimi zapovedmi. Tako se je razvila moralna teologija, ki je pomenila sistematizacijo, diferenciacijo ter specializacijo verske znanosti.

Na drugi strani pa je razvoj moralne teologije pomenil tudi večjo prisotnost krščanstva v sferi, ki naj bi veljala za osebno. Moralna teologija je tako bila podaljšana roka cerkve, ki si je na začetku oblast pridobila zgolj na polju družbenega, potem pa je svoje lovke začela stegovati tudi na področje reguliranja osebnih praks posameznika, kamor spolnost nedvomno spada.

Samo razumevanje izraza moralna teologija najprej zahteva razumevanje morale. Le-ta se navezuje na ravnanje človeka, ki pa ima svoj izvor v človekovih lastnostih. Tako lahko moralnost povežemo s slovensko sopomenko "nравnost". Morala je povezana z ravnanjem človeka, ki se je za takšno ravnanje odločil po lastni presoji in z njim želi doseči nek cilj. Pri moralni teologiji gre torej za vedo, ki preučuje svobodno človekovo delovanje v nekem odnosu do krščanskih vrednot (Steiner 1977: 12, 13).

Takšna opredelitev moralne teologije nujno predpostavlja obstoj nekih pravil, ki se oblikujejo kot posledica vrednot. Nastanek krščanskih vrednot, vsaj tistih, ki se dotikajo spolnosti in zakonskega življenja, je zaznamovan s socialno-zgodovinskim kontekstom. Na podlagi tega konteksta so se oblikovale tudi norme, ki so utelešene v t. i. desetih božjih zapovedih.

Obstaja konkreten mehanizem, ki človeku omogoča umeščanje določenega dejanja v kontekst dobrega ali slabega. Ta mehanizem je vest. Vest dejanja na dobra in slaba razdeljuje na podlagi že obstoječih vrednot. V tem primeru gre torej za krščanske vrednote. Vendar pa vest,

ki omogoča izogibanje slabim dejanjem, ni nekaj fiksnega in nespremenljivega. Zmanjšanje delovanja vesti lahko povzroči stalno ponavljanje neprimernega delovanja. V takšnem primeru je vest zmanipulirana. Do zmanipulirane vesti lahko privedejo različni dejavniki. V primeru določanja krščanskih vrednot pa velikokrat do zmanjšanja delovanja vesti oz. do nesposobnosti opredeljevanja dobrega in zlega v krščanskem smislu privede pritisk družbe in njenih mehanizmov (npr. medijev), ki neko dejanje prikazujejo za sprejemljivo in ga tako dojema večina (Pucelj 2000: 12).

Ravnanje, ki ni v skladu s krščanskimi normami, se v moralni teologiji razume kot greh.

Pri grešnem ravnanju gre za izbiro vrednot, ki so nižje na lestvici krščanskih vrednot oz. izbiro tistih vrednot, ki se jih sploh ne more tretirati kot krščanske. V vsakem primeru gre za zavestno odločitev (Schallenberg 2005: 60–61).

Moralno teologijo sestavljata dva predmeta. Prvi je *materialni predmet* moralne teologije, ki opredeljuje vse tematike, ki so predmet raziskovanja in razmišljanja moralne teologije. Gre predvsem za vidike, ki se nanašajo na cilje in smisle življenja po krščanskih vrednotah. Na drugi strani pa obstaja še *formalni predmet* moralne teologije, ki pa pomeni vidik, s katerega moralna teologija obdeluje svoje interesno področje. Strokovnjaki moralne teologije ugotavljajo, da novozavezna moralna teologija temelji predvsem na zapovedih oz. napotkih Jezusa Kristusa. Tako je moralni nauk *kristocentričen*. Moralna teologija svoje napotke za življenje izpeljuje iz krščanskih dokumentov, ki so lahko različnega izvora. Lahko gre za sveto pismo, evangelije ali pa za sodobne okrožnice papežev in drugih cerkvenih dostojanstvenikov. Naloga moralnih teologov je, da te svete spise primerjajo po vsebinah, času in okoliščinah nastanka. Moralni nauki teologije, ki jih je moč zaslediti skozi daljše obdobje ter se bolj ali manj ne spreminjajo, oblikujejo cerkveno tradicijo. Po svojem načinu obravnavanja določenih tem se moralna teologija deli na *občo* in *posebno* moralno teologijo. Obča moralna teologija se ukvarja s splošnimi moralnimi koncepti, kot so npr. greh, vest. Posebna moralna teologija pa na drugi strani opredeljuje konkretna delovanja človeka in jih postavlja v okvir splošnih moralnih načel (Steiner 1977: 14–31).

Ker moralna teologija črpa predvsem iz krščanskih dokumentov, ki veljajo za osnovo krščanstva, je tesno povezana s teološko dogmatiko (Schallenberg 2005: 15).

Zaradi spremenljivosti in fleksibilnosti družbe določene spremembe doživlja tudi moralna teologija. Koliko se je ta veda sposobna prilagajati napredku družbe, je na tem mestu nepomembno razpravljati.

V vsakem primeru je možno trditi, da nauki moralne teologije doživljajo spremembe, pa najsi gre za dopolnjevanje, spremembo ali pa popolno zavrnitev nekaterih krščanskih smernic za moralno življenje. Spremembam so podvržene predvsem specifične moralno teološke smernice, medtem ko osnovna načela moralne teologije bolj ali manj ohranjajo svoje bistvene značilnosti (Steiner 1997: 47–48).

Ker so vir naukov moralne teologije krščanski spisi, je zgodovina in razvoj le-te močno pogojen z nastankom in razvojem cerkvenih besedil. Sveto pismo je tako prvi zapisani krščanski dokument, ki vsebuje navodila za pravo krščansko življenje.

Adam in Eva sta kot prva človeka prvi primer delovanja po svobodni volji, odločiti sta se morala med dobrim in zlim. Njuno ravnanje je kasneje vključevalo vest. Moralna teologija v času sv. Avgušтина (5. stoletje) postane znanost. V času srednjega veka pa skupaj s težnjo krščanstva po prevladi zavzame posebne oblike, ki vključujejo njeno umestitev oz. njeno nastajanje v okvirje redovništva. Moralni nauk je tako do 10. stoletja prešel v oblike nasprotij med teoretičnim naukom in praktičnim ravnanjem. Tomaž Akvinski je v 13. stoletju začel sistematično oblikovati moralno teologijo. Le-ta pa je povsem samostojno pozicijo zavzela šele v 17. stoletju, ko se je ločila od dogmatične in biblične teologije (Steiner 1977: 51, 71–89).

Za sam obstoj moralne teologije je tako nujno potreben sistem vrednot in norm, ki opredeljujejo pozitivno in negativno vrednoteno delovanje posameznika ali družbe. Ta sistem pa je močno odvisen od socialno-zgodovinskega okvirja, v katerem nastaja oz. se oblikuje. Glede na to, da katoliška vera svoje osnovne dogmatične verske resnice in navodila črpa iz svetega pisma, je možno trditi, da je okvir nastanka svetega pisma vsaj v osnovnih smernicah vplival na oblikovanje sodobnih krščanskih vrednot oz. sodobne katoliške moralne tradicije. Tako je ponovno mogoče sprejeti teorijo ekonomskega determinizma, ki bistvo krščanskega zavračanja homoseksualnosti vidi v nezmožnosti takšne spolne prakse za reprodukcijo, ki je bila osnovni predpogoj za omogočanje varovanja teritorija.

3. 2 MORALNA TEOLOGIJA IN SPOLNOST

Dejstvo, da so že zgodnji teologi vero videli kot človeku neodtujljiv del oz. kot koncept, ki prežema vsa področja človekovega življenja, je najverjetneje mogoče razumeti kot razlog za

vpletanje spolnosti v okvir moralno teološkega razpravljanja. Drugi razlog za vstop spolnosti v polje religioznega pa je najbrž dejstvo, da je krščanstvo v času svojega razvoja svoj vpliv želelo prenesti na vsa družbena in osebna področja, saj si je le na tak način lahko zagotavljalo hegemonijo. V vsakem primeru je končni rezultat vpletanje rimokatoliške cerkve na področje spolnosti.

Ključna naloga moralne teologije je, da ureja človekove kreposti. Kreposti so navodila za ravnanje, ki onemogočajo premoč strasti nad ravnanjem človeka. Med osnovne človekove kreposti spada zmernost, saj človeka varuje pred pretiranim vdajanjem strastem, ki zadovoljujejo samo potrebe, ki so nesistematizirane in zaradi tega v nasprotju druga z drugo (Schallenberg 2005: 42–50).

Na podlagi teh konceptov je torej RKC stopila na področje uravnavanja spolnih praks.

Cerkvi pravico do ukvarjanja s spolnostjo in ljubeznijo podeljuje dejstvo, da ta dva elementa bistveno vplivata na opredeljevanje človekove osebnosti (Laun 1999: 85). Človek pa predstavlja osnovni predmet analize moralne teologije.

Skozi svoj razvoj je moralna teologija razvila sistematizacijo in ovrednotenje človeške spolne aktivnosti. Ta sistematizacija temelji na nekaterih predpostavkah RKC glede tematiziranja seksualnosti. Tako se je oblikoval bolj ali manj tog sistem zapovedi, ki podvrsti seksualnosti uvršča v zaželene ali nezaželene.

a) Prva regulacija moralne teologije glede spolnosti je *zavračanje izvenzakonske spolne aktivnosti*.

Spolna združitev moškega in ženske se po moralnoteoloških vidikih lahko na primeren način udejanji samo, če sta se osebi, ki sta v spolni odnos vpleteni, pred tem zavestno druga drugi obvezali do smrti. To pa je mogoče samo znotraj institucije cerkveno sklenjenega zakona (Laun 1999: 143). Zakonska zveza je tako edini prostor človeka, v katerem sme biti spolno aktiven.

b) Katolištvo nadalje *zavrača umetno preprečevanje zanositve oz. kontracepcijo*.

Zavračanje kontracepcije naj ne bi izviralo iz zgodnjekrščanskih konceptov, pač pa naj bi imelo svoj izvor v Avguštinovem zavračanju vsega, kar je bilo povezano s spolnostjo in poželenjem. Posledično je v tistem času uporaba kontracepcije bila sprejeta kot eden izmed večjih grehov in je zato predpostavljala tudi visoko kazen oz. pokoro (Ranke – Heinemann 1992: 73, 149).

Zavračanje kontracepcije pogosto temelji na sklicevanju na mehanske oz. v vsakem primeru umetne elemente, ki kontracepcijo tvorijo. Cerkev se torej ponovno nanaša na zavračanje nenaravnih pripomočkov. Katolištvo celotno področje človekove spolnosti oz. tisto seksualnost, ki se tretira kot sprejemljivo, zreducira v okvire naravnega reda, ki je edini dopusten.

Mehanski oz. umetni načini kontracepcije naj bi na človeka delovali v negativnem smislu. Hkrati pa zakonsko zvezo med moškim in žensko postavljajo na raven, kjer dva človeka v zvezi nista enakopravna, saj je skrb za kontracepcijo najpogosteje odvisna zgolj od enega udeleženca v spolnem odnosu (Laun 1999: 115–119).

c) Kot tretjo bistveno značilnost katolištva v okviru spolnosti je mogoče navesti *zavračanje splava*.

Ob predhodnem navajanju zavračanja kontrole zanositve je zavračanje splava s strani rimokatoliške cerkve povsem jasna. Splav se sicer neposredno ne dotika spolnega odnosa oz. spolnosti, vendar je posledica le-tega.

Krščanstvo je zavračanje splava prevzelo iz judovstva, ki nasprotuje ubijanju nerojenih otrok. Na podlagi judovske ideologije se je začelo enačenje splava in uboja, kar je še danes praksa rimokatoliške cerkve (Ranke – Heinemann 1992: 68–69).

Na razumevanje splava znotraj sodobne katoliške moralne teologije je v največji meri vplivalo razpravljanje o trenutku, ko človeško bitje pridobi status človeka oz. po krščanskem verovanju: ko človeško bitje pridobi dušo.

Katoliški sveti očetje so se poslužili t. i. simultane teorije pridobivanja duše, ki pravi, da človeško bitje dušo prejme v trenutku združitve ženske ter moške spolne celice. Simultani teoriji je nasprotna sukcesivna teorija, po kateri človek dušo prejme šele kasneje (Laun 1999: 167–168).

Po simultani teoriji je splav torej enak uboju, le-ta pa ni dopustljiv niti v posvetni morali, kaj šele v okviru strogih katoliških načel glede življenja in smrti.

d) Katoliška moralna teologija ostro *nasprotuje tudi samozadovoljevanju*.

Samozadovoljevanje oz. masturbacija je nasprotujoče katoliški moralni teologiji iz podobnega razloga kot vse ostale prej navedene spolne prakse oz. posledice le-teh.

Samozadovoljevanje namreč ne omogoča prokreacije, zato krši t. i. naravni red. Vendar pa moralni teologi pri razlaganju vzrokov za nasprotovanje samozadovoljevanju gredo še precej dalje.

Ker samozadovoljevanje kot spolna praksa ne vključuje dveh partnerjev, gre za iskanje spolne potešitve zunaj edinega konceptualnega prostora, ki dovoljuje kakršnokoli spolno aktivnost – torej zakona. Spolnost je mogoče v pravem krščanskem pomenu besede dopustno prakticirati samo v namene prokreacije (Pucelj 2000: 37).

- e) Kot zadnjo bistveno značilnost katolištva v odnosu do spolnosti je mogoče navesti *zavračanje homoseksualnosti*.

Zavračanje homoseksualnosti s strani RKC izvira iz krščanskega prepričanja glede namena spolnih odnosov. Po katoliškem prepričanju je namreč bog spolnost ustvaril z namenom prokreacije. Ker pa homoseksualni spolni odnosi prokreacije ne omogočajo, so z vidika katoliške moralne teologije nesprejemljivi. Vendar pa fizična združitev moškega in ženske ni edina, ki je v skladu z načeli krščanskega življenja. Samo moški in ženska se lahko združita na način, ki je bogu po volji, tudi v kontekstu psihične in duhovne združitve (Pucelj 2000: 60).

Po prepričanju katoliške moralne teologije sta torej samo ženska in moški tista, ki sta sposobna telesne in duhovne združitve, ki izpolnjuje pričakovanja božjih določil.

Kuhar (2004: 33–34) ugotavlja ključno spremembo v cerkvenem razumevanju in tretiranju homoseksualnosti. Čeprav si je cerkev v zadnjih desetletjih prisvojila pravico do sodb glede istospolne orientiranosti, pa je v toku svojega vzpona svoje stališče spremenila predvsem v okviru razumevanja narave homoseksualnih nagnjenj. Tako je bila dolgo časa homoseksualnost razumljena kot človekova trenutna značilnost oz. nagnjenje, ki zadane tudi prvotno heteroseksualne. V 20. stoletju se je ta miselnost vsaj do določene mere spremenila. Cerkev je bila tako vsaj do določene mere pripravljena homoseksualnost sprejeti kot delno oz. pogojno fiksen del posameznikove identitete.

Vendar pa takšno nekoliko spremenjeno dojemanje homoseksualnosti ni vplivalo na spremembo stališča RKC do takšne spolne prakse.

Tudi če homoseksualnost razumemo kot osebno značilnost, ki je posamezniku prirojena, privzgojena ali kako drugače namenjena, še zmeraj ne gre za značilnost, ki bi bila na kakršenkoli način opravičljiva. Kot vrojene oz. neuničljivo povezane s človekovo

osebnostjo so tudi druge lastnosti: npr. sovraštvo, jeza, egoizem. Vendar pa RKC ne odobrava vdajanja takšnim osebnostnim značilnosti, četudi gre za lastnosti, ki so nujno povezane s človekovo naravo. Priznavanje homoseksualne spolne prakse bi namreč v takšnem primeru pomenilo zavračanje možnosti svobodne izbire posameznika. Le-ta bi se lahko tovrstnim nagnjenjem uprl, kljub temu da gre za prirojena. Tako kot se lahko na podlagi svobodne volje upre npr. sovraštvu ter egoizmu (Pucelj 2000: 61).

Cerkev se s takšnim tretiranjem homoseksualnosti sicer odziva na novejša dognanja s področja istospolnih nagnjenj, ki takšne težnje vedno bolj razumejo kot odraz prirojenosti ali zgodnje privzgojenosti, ne pa več kot trenutno odločitev posameznika. Tako sicer deloma začenja priznavati, da homoseksualnost ni nujno svobodna izbira posameznika oz. deloma priznava možnost, da lahko gre za prirojeno ali privzgojeno značilnost. Vendar pa tudi na tak način išče razloge, ki ji omogočajo ohranitev njenega položaja ostrega nasprotnika homoseksualnosti. Tako je možno trditi, da kakršnikoli razlogi za obstoj homoseksualnosti, tudi če bi bili znanstveno potrjeni, cerkve ne bi odvrnili od njenih moralno-teoloških stališč glede istospolnih nagnjenj.

Ob katoliškem moralnem razpravljanju o homoseksualnosti se v kontekst diskusije nemalokrat vključi problem okužbe z virusom HIV oz. bolezen AIDS.

Cerkev ob vedno hitrejšem širjenju obolelih za tem smrtonosnim virusom ponavlja dejstvo, da se okužba širi najhitreje med zasvojenimi ter homoseksualci. Ker je homoseksualnost v kontekstu katolištva razglašena za greh, se v okviru obolevnosti za AIDS-om kmalu vrine razmišljanje o okužbi kot kazni za prepovedano ravnanje. Sveto pismo naj bi jasno dejalo, da neprimernemu ali celo prepovedanemu ravnanju sledi božja kazen. Tako je mogoče kot kazen za greh razumeti vsako nesrečo, bolezen ali trpljenje. Funkcija božje kazni naj bi bila v tem, da bi preprečila obsodbo s strani drugih ljudi ali družbe. Vendar pa ima okužba z virusom HIV poseben status. Vsaka okužba se ne tretira kot kazen, saj tudi vsi načini okužbe niso isti. Če pride npr. do okužbe otroka, ki je bil prisiljen v prostitucijo, potem ne gre za bolezen kot božjo kazen. AIDS je božja kazen torej samo takrat, ko se okuži posameznik, ki je jasno kršil božje oz. cerkvene zakone, v tem primeru zakone, ki prepovedujejo homoseksualnost. S takšnim kaznovanjem cerkev drugim ljudem poskuša pokazati pomen ravnanja v skladu z božjimi zakoni in zapovedmi (Laun 1999: 209–226).

Homoseksualnost je torej patološka, ni v skladu z božjimi zapovedmi – to pomeni, da je greh in si zato zasluži kazen. Povezovanje homoseksualnosti z grehom je znotraj katoliške moralne

teologije polno predsodkov, saj je takšna spolna orientiranost eksplicitno nasprotna božjim zakonom, ki heteroseksualnost postavljajo v središče katoliške družbe. To pa zgolj zaradi tega, ker omogoča reprodukcijo.

Katoliška moralna teologija se je po mnenju McNeilla (1993: 196–198) v svojem nasprotovanju homoseksualnosti osredotočila na tri dejstva, ki istospolne prakse še danes najprej postavljajo na področje nezaželenega in kasneje na področje prepovedanega. Cerkev najprej homoseksualno aktivnost postavlja na pol, ki je nasproten božji volji. Takšen razlog, v okviru zanašanja na naravno determiniranost človekove spolnosti, za nasprotovanje homoseksualnosti ni opravičljiv, saj človekove spolnosti ne določa narava, pač pa gre za družbeni red. Drugi razlog nasprotovanja RKC homoseksualnosti izvira iz prvega. Če homoseksualnost ni po božji volji, potem kot takšna predstavlja grožnjo tradicionalnim družinskim vrednotam in je kot takšna potrebna zdravljenja. Tudi ta razlog je po mnenju McNeilla neutemeljen, saj homoseksualci v družbo prinašajo novo zavedanje vrednosti odnosov med spoloma, le-to pa je primarnega pomena za pozitivno delovanje družinskih in tudi širših družbenih vrednot. Tretji in zadnji razlog cerkve za zavračanje homoseksualnosti, ki izvira iz katoliško moralnega določila, da spolna združitev dveh oseb istega spola le-ti vodi v greh in s tem v pogubo, je po McNeillovem mnenju nesprejemljiv, predvsem z vidika homoseksualcev, ki so ohranili svojo pripadnost rimokatoliški veri. Preganjanje homoseksualcev s strani cerkve namreč nekaterih ni odvrnilo od iskanja boga. Homoseksualci, ki so še zmeraj pripadniki rimokatoliške izpovedi, na tak način namreč poskušajo vzpostaviti soglasje s cerkvijo in se tako, tudi preko odpuščanja, trudijo približati bogu.

Katoliško moralno razumevanje homoseksualnosti torej v največji meri temelji na nezmožnosti homoseksualnega odnosa v namene reprodukcije.

Splošna načela katoliške moralne teologije nasprotovanje homoseksualnemu vedenju iščejo predvsem v argumentiranju, da je takšno ravnanje v nasprotju z naravnim redom. Naravnemu redu je enaka univerzalna heteroseksualna človekova narava, ki, posledično svoji značilnosti, omogoča reprodukcijo. Razlogi za velik pomen reprodukcije v krščanski družbi neposredno lahko izvirajo iz svetega pisma. V Genezi je namreč Evi in Adamu s strani boga naročeno, naj se plodita in napolnita Zemljo s potomci. Seveda pa ima sveto pismo svoje izvore v judaizmu, ki se je v času svojega nastanka soočalo s političnimi in s tem vojaškimi napetostmi. Reprodukcijska je v prvi meri pomenila tisto dejavnost, ki je prvobitnim Judom najbolj

neposredno omogočala preživetje in posledično uspešno formiranje skupnosti. Že s tega vidika nasprotovanje homoseksualnosti zaradi domnevne nemoralnosti ni upravičena.

Ob odnosu sodobne katoliške moralne teologije, ki je pretežno kristocentrična, do homoseksualnosti se pojavi še eno nasprotje. Kristus, kot osrednji vzor sodobne moralne teologije, se v svojem nauku nikoli ni dotaknil homoseksualnosti, takšnega ravnanja ni obsodil. Hkrati pa naj bi njegov nauk temeljil na odpuščanju grehov. Moralna teologija se tako vsaj na področju spolnosti ne more opredeljevati kot kristocentrična.

3. 3 HOMOSEKSUALNOST V SODOBNIH CERKVENIH DOKUMENTIH

Cerkev je kmalu v času svojega razvoja pokazala interes za urejanje ne samo verskih, pač pa tudi zadev, ki se dotikajo morale. Spolnost se je tako znašla na seznamu človekovih aktivnosti, ki so regulirane s strani božje roke ali bolje rečeno s strani cerkvene hierarhije.

Homoseksualnost je bil vidik spolnosti, ki se je hitro znašel na seznamu moralno spornih človekovih spolnih dejavnosti. Od uradnega obstoja rimokatoliške cerkve so se v svojih razglabljanjih s homoseksualnostjo bolj ali manj neposredno ukvarjali številni ugledni in poznani cerkveni dostojanstveniki. Konceptualiziranje homoseksualnosti oz. kvantitativni vidik tega konceptualiziranja s strani cerkve je bil sicer skozi socialno-zgodovinski razvoj odvisen predvsem od položaja cerkve v določenem zgodovinskem času. Eno pa se v zgodovinskem okviru odnosa cerkve do homoseksualnosti vendarle ni spremenilo: cerkve od svojih korenin pa vse do danes homoseksualnost vidi kot greh, kršitev božjih zakonov. Skratka, kot nekaj nezaželenega, prepovedanega in kot nekaj, kar se ne sklada z moralnim naukom katoliške cerkve.

3. 3. 1 DOKUMENTI KONGREGACIJ

Znotraj Rimske kurije, ki jo se sestavljajo uradne vatikanske institucije, sta se s homoseksualnostjo v največji meri ukvarjali Kongregacija za verski nauk ter Kongregacija za katoliško vzgojo. Poleg tega je svoja stališča glede istospolnih nagnjenj jasno izrazil tudi Papeški svet za družino.

Povsem razumljivo je, da se s homoseksualnostjo znotraj Vatikana največ ukvarjajo te organizacije, saj njihovo delovanje temelji na katoliški moralni doktrini, v okviru katere se presoja dimenzija človeške spolnosti.

Zavračanje homoseksualnosti s strani cerkve je sicer prešlo dolgo neuradno pot. Vatikan je namreč homoseksualnost prvič uradno obsodil leta 1975, ko je vatikanska organizacija Kongregacija za verski nauk izdala Deklaracijo o nekaterih vprašanjih glede seksualne etike.

Podpisnik deklaracije je takratni kardinal Franjo Seper.

Deklaracija o nekaterih vprašanjih glede seksualne etike se homoseksualnosti sicer dotika neposredno. Vendar pa glavni namen deklaracije ni katoliško opredeljevanje odnosa do homoseksualnosti. V ospredju Deklaracije je namreč opredeljevanje odnosa cerkve do spolnosti na splošno. To je razvidno že iz naslova cerkvenega dokumenta.

Deklaracija o nekaterih vprašanjih glede spolne etike v prvem poglavju priznava, da je tematika spolnosti v zadnjem času zavzela pomembno mesto v znanstvenem in laičnem tematiziranju. Seper v svojem pisanju spolnosti tudi priznava, da gre za koncept oz. dejavnost, ki je primarnega pomena za oblikovanje družbe, prav tako pa je odločilnega pomena pri zdravem in pravilnem razvoju posameznika. Vendar pa je v zadnjih letih prišlo do povečevanja spolnosti, kar pa je povzročilo veliko zmedo na področju moralnega elementa, tudi med kristjani. Tako so tudi škofje in duhovniki prisiljeni v svoj proces izobraževanja vključiti spolnost. Seper prav na področju spolne morale opaza, da se vedno več posameznikov odloča za iskanje lastne poti glede spolne prakse. Vendar pa je potrebno, kljub znanstvenemu napredku in vedno novim spoznanjem, tudi na tem področju slediti božjim napotkom. Cerkev s svojo interpretacijo naravnega zakona določa, da ima spolnost svojo resnično funkcijo in moralno značilnost samo v zakonski skupnosti. Le-na tak način se lahko izpolni resnična povezanost med moškim in žensko (Kongregacija za verski nauk 1975: Declaration on certain questions concerning sexual ethics).

Homoseksualnosti se posveti samo osmo poglavje oz. osmi odstavek Deklaracije.

Odstavek Deklaracije, ki se dotika homoseksualnosti najprej opozori na dejstvo, da so novejša dognanja, ki na istospolno prakso gledajo opravičljivo, nesprejemljiva in predvsem neskladna s tradicionalnim cerkvenim naukom. Ob samem konceptu homoseksualnosti je nujno potrebno razlikovati med istospolnimi nagnjenji, ki so posledica trenutnih okoliščin, in med patološkimi istospolnimi nagnjenji, ki so neozdravljiva. Vendar pa so slednja prav tako neopravičljiva in kažejo na odtujenost homoseksualca od boga. Homoseksualno vedenje je v jasnem nasprotju z objektivnim moralnim redom, saj kot takšno ne izpolnjuje cilja po dokončnosti, ki je bistven in neobhoden v vsakem ravnanju. Takšno stališče je jasno predstavljeno že v svetem pismu. Kljub jasnemu neodobravanju homoseksualnosti pa

Deklaracija vseeno duhovnikom sporoča, da je tudi za pastoralo homoseksualcev potrebno enako razumevanje kot pri pastoralni drugih grešnikov. Njihovo grešno ravnanje bo namreč sojeno z veliko mero obzirnosti (Kongregacija za nauk vere 1975: Declaration on certain questions concerning sexual ethics).

Na tej točki se razpravljanje kardinala Seperja oz. Deklaracije o homoseksualnosti tudi konča. Deklaracija se nadalje namreč ukvarja še z drugimi spolnimi praksami v odnosu do katoliške moralne teologije.

Deklaracija zavrača samozadovoljevanje, ker le-to ne omogoča oblikovanja ljubeče skupnosti med moškim in žensko in je na tak način je kontradiktorno moralnemu redu. S tega vidika je masturbacija motnja. Ravnanje, ki je ali ni v skladu s katoliškimi moralnimi navodili, je v končni fazi vedno odvisno od izbire oz. svobodne volje v konkretni situaciji. Že eno napačno ravnanje, ki ni v skladu z božjimi moralnimi zakoni, je dovolj, da se zagreši smrtni greh. Prav zaradi tega je izrednega pomena izogibanje situacijam, ki bi lahko privedle do grešenja na področju spolne moralne. Deklaracija na koncu poziva vse uradne in neuradne izobraževalne in vzgojne sisteme ter oddajnike sporočil različnih vrst, da (predvsem mladim) posredujejo informacije, ki so v skladu s katoliško vero oz. z njenimi konkretnimi nauki glede spolne morale (Kongregacija za nauk vere 1975: Declaration on certain questions concerning sexual ethics).

Deklaracija o nekaterih vprašanjih glede seksualne etike je bila uradno izdana leta 1975 in velja za prvi uradni cerkveni dokument, ki se neposredno dotika homoseksualnosti.

Deklaracija sicer glede homoseksualnosti ne pove nič pretirano določenega in se v veliki meri s homoseksualnostjo ukvarja precej na površinski ravni.

Zanimivo je, da pri definiranju homoseksualnosti Deklaracija loči med homoseksualnim vedenjem, ki je rezultat trenutne moralne slabosti, in med homoseksualnim vedenjem, ki je dolgoročno. Oboje vedenje je sicer po pisanju Deklaracije nesprejemljivo. Vendarle pa je takšno razlikovanje prvič opazno v tematiziranju cerkvenih avtoritet ali pa cerkvenih dostojanstvenikov. Tako je možno zaslediti manjšo pripravljenost cerkve, da sicer sprejme ugotovitve znanstvenikov različnih vrst, ki so z razvojem individualizma in prvimi zametki gejevskih gibanj v drugi polovici 20. stoletja homoseksualna nagnjenja vedno bolj začeli opredeljevati kot produkt vzgoje, okolja ali v skrajnem primeru kot rezultat prirojenosti.

Druga bistvena značilnost pisanja Deklaracije o homoseksualnosti je povečevanje cilja dokončnosti. Homoseksualnost, predvsem sam homoseksualni spolni odnos, naj ne bi izpolnjeval zahteve po dokončnosti, ki je glavna obveznost objektivnega moralnega reda.

Dokončnost je najverjetneje mišljena v smislu prokreacije, ki je dokončna poteza heteroseksualnega spolnega odnosa. Takšno cerkveno razmišljanje o homoseksualnosti oz. človeški spolnosti na sploh ima poteze ostrega determinizma. Spolni odnos je v okviru takšnega gledanja mogoče zreducirati na relacijo med vzrokom in posledico. Skupna točka med obojima pa je seveda oploditev. Na tej točki se potrjuje tudi trditev Johna J. McNeilla (1993: 196), ki pravi, da človekove spolnosti ni mogoče uvrstiti v koncept determinizma, predvsem ne naravnega determinizma.

Uradna cerkvena avtoriteta se v Deklaraciji o nekaterih vprašanjih glede seksualne etike sklicuje na homoseksualno nasprotovanje objektivnemu moralnemu redu. Deklaracija se sicer na tej točki ne spušča v razlago, zakaj je moralni red objektivni. Prav zaradi te značilnosti (torej objektivizma) cerkev človekovo spolnost uvršča na področje objektivnosti in jo na ta način racionalizira, objektivizira in mehanizira. Uvršča jo torej zgolj na polje reprodukcije. Slednja lastnost je kontradiktorna številnim napotkom moralne teologije s področja spolnosti, ki za le-to ne dopuščajo padca na področje mehanskosti in ki ne dopuščajo njenega enoznačnega dojemanja. Cerkev navsezadnje počne prav slednje: spolnost tematizira in vrednoti zgolj v okviru reprodukcije.

Cerkveno razpravljanje o spolni etiki v okviru Deklaracije o nekaterih vprašanjih glede seksualne etike je mogoče povezati s širšim družbenim dogajanjem v času nastanka Deklaracije. Cerkveni dokument posredno nakazuje na družbeno politične spremembe, ki so se začele dogajati v 60-ih letih 20. stoletja. Deklaracija, ki je bila izdana leta 1975, je bila priča desetletju, ki je prineslo študentske upore, vzpon seksualne revolucije, vietnamsko vojno in kot najpomembnejše vzpon individualizma. Šlo je za obdobje radikalnih sprememb vrednotnih sistemov. Prav te spremembe pa so predstavljale grožnjo cerkveni avtoriteti. Deklaracija o nekaterih vprašanjih glede spolne etike piše, da je kljub številnim spremembam še vedno potrebno dosledno slediti božjim napotkom, tudi na področju spolnosti. Na ta način se kaže strah cerkve pred izgubo avtoritete, saj je predvsem v sferi zasebnosti prihajalo do iskanja alternativnih poti, ki niso imele veze z religijo. Vzpon individualizma se je pokazal tudi na področju svobodnih individualnih izbir v spolnosti.

Leta 1986 je Kongregacija za nauk vere izdala Pismo škofom katoliške cerkve glede pastoralne skrbi za homoseksualne osebe. Podpisnik Pisma je kardinal Joseph Ratzinger.

Pismo v prvem delu opravičuje svojo nujnost, saj naj bi razširitev razprav o homoseksualnosti privedla do številnih izjav, ki niso v skladu z učenjem katoliške cerkve. Posebnega pomena je

tako jasno razumevanje stališč katoliške cerkve do homoseksualnosti za škofe, ki so ključni člen pri posredovanju božjih nauk. Ker gre pri homoseksualnosti za grešno dejanje, ki ima značilnosti objektivne motnje, je toliko bolj pomembna spreobrnitev, ki je možna samo s pomočjo ponovnega zблиžanja z bogom, pri čemer pomaga dosledna katoliška pastorala. Pismo se kot uradni cerkveni dokument dotakne novejših argumentov, ki trdijo, da sveto pismo neposredno homoseksualnosti ne oboja ter da gre za drugačne kulturne in družbene značilnosti, ki v sodobnem svetu niso relevantne. Pismo te argumente zavrne z dejstvom, da ima sveto pismo jasne argumente zavračevanja homoseksualnosti, ki temeljijo na biblični izpričanosti. Sodelovanje v spolnem odnosu z osebo istega spola bi pomenilo razveljavitev božjega namena stvaritve spolnosti. Ker tak odnos ne omogoča oploditve, uničuje poziv k življenju, ki je temeljno vodilo krščanskega življenja. Pismo sicer opozarja, da homoseksualne osebe niso nujno slabe, vendar pa močno (smrtno) grešijo, ko so vpletene v moten homoseksualni spolni odnos. Za ljudi, ki so znotraj cerkve (škofje, duhovniki), je pomembno, da sprejmejo cerkveno tretiranje homoseksualnosti. Samo na tak način je pastoralna skrb za homoseksualne osebe v resničnem katoliškomoralnem kontekstu. Pravilna pastorala (v okviru cerkvenih dispozicij) je potrebna tudi zaradi tega, ker je homoseksualno vedenje lahko nevarno, saj lahko ogroža življenja večjega števila ljudi. Homoseksualni odnosi pa ogrožajo tudi normalno funkcioniranje družbe, saj razveljavljajo pravice družine. Pismo se na naslednji točki razpravljanja o homoseksualnosti zaplete v kontradiktornost, saj meni, da je potrebno obsoditi sovražen govor proti homoseksualnosti in nasilje nad homoseksualci (Kongregacija za nauk vere 1986: Letter to the bishops of the catholic church on the pastoral care of homosexual persons).

V Pismu škofom katoliške cerkve glede pastoralne skrbi za homoseksualne osebe je mogoče zaslediti nekoliko radikalnejšo argumentacijo zavračanja homoseksualnosti. Vendar nekateri argumenti za nasprotovanje takšni spolni praksi oz. splošno tematiziranje homoseksualnosti nekajkrat zaidejo v protislovja. Pismo pravi, da je treba obsojati sovražni govor proti homoseksualcem, obenem pa cerkev sama v svojih dokumentih pravi, da gre za moralno sporno ravnanje, ki zahteva obsodbo, in da takšno ravnanje ogroža življenje ljudi in funkcioniranje družbe.

Pismo jasno ne pove na kakšen način homoseksualnost ogroža življenja. Interpretacija te cerkvene izjave lahko pelje v dve smeri. Prva možna razlaga bi bila, da se cerkev na tej točki nanaša na radikalno označevanje deviantnosti homoseksualcev in da jih v tem kontekstu primerja z drugimi deviantnimi osebami, ki dejansko in neposredno ogrožajo življenje ljudi.

Takšna primerjava je seveda nedopustna. Druga možna razlaga pa se nanaša na cerkveno uvrščanje spolnih odnosov ekskluzivno v sfero reprodukcije. Homoseksualni spolni odnosi ne omogočajo reprodukcije in tako se s takšnim spolnim odnosom ne more izvršiti spočetje novega življenja. Vpletenost v spolni odnos z osebo istega spola tako onemogoča življenje, ki bi bilo ustvarjeno ali pa vsaj možno, če bi prišlo do spolnega odnosa med moškim in žensko. Na tak način homoseksualni spolni odnosi posredno ogrožajo življenje. Takšna interpretacija je sicer nekoliko radikalna. Vendar pa je prav tako radikalna izjava, da homoseksualci ogrožajo življenje.

V Pismu je precej radikalna tudi izjava glede karakternih značilnosti homoseksualnih oseb, ki jim sicer dopušča možnost njihove dobrote, vendar pa se ta dobrota izniči ob vpletenosti v homoseksualni spolni odnos. V tem primeru gre za posploševanje oz. vpeljevanje posameznikove spolne identitete na celotno identiteto oz. na polje celotnega vedenjskega okvira posameznika. Ker je posploševanje eden izmed ključnih značilnosti oblikovanja (negativnih) predsodkov, je možno zaključiti, da cerkveno razumevanje homoseksualnosti temelji na dokaj fiksnih predsodkih, ki vplivajo na dokaj fiksna stališča RKC do istospolnih nagnjenj.

Človeška življenja pa niso edina, ki so ogrožena zaradi homoseksualnih odnosov. Ogrožene so tudi temeljne tradicionalne družinske vrednote, kar neposredno vpliva na ogroženost celotne družbe. Tudi na tej točki je aktualno tematiziranje Johna McNeilla (1993: 197), ki pravi, da je na homoseksualce potrebno gledati kot na akterje, ki v sodobno družbo prinašajo trdnjše zavedanje odnosov med spoloma in tako krepijo družbene vloge in s tem pomen družine.

V sodobni postmoderni družbi je vzgoja v smislu enakosti med spoloma izrednega pomena. Homoseksualnost oblikovanje moške in ženske vloge na eni strani spodbuja, na drugi strani pa briše meje med klasičnim "moškim" in "ženskim" vedenjem. Na ta način sicer pripomore k zavedanju razlik med moškim in žensko, hkrati pa preprečuje nastanek tradicionalnih predsodkov, ki temeljijo na razlikah med spoloma. Priznavanje homoseksualnosti lahko torej v sodobni družbi pripomore k oblikovanju novodobnih družinskih vrednot.

Pismo škofom katoliške cerkve o pastoralni skrbi za homoseksualne osebe se v eni ključni točki ujema s predhodnim dokumentom Kongregacije za nauk vere, Deklaracijo o določenih vprašanjih glede seksualne etike. Skupna točka obeh je namreč uvrščanje homoseksualnosti v okvir objektivne motnje. Ponovno gre torej za ravnanje, ki je posledica svobodne izbire in je tako v vsakem primeru grešno. Tudi v Pismu škofom se na jasn način pojavlja skrajna racionalizacija in objektivizacija človekove spolnosti.

Leta 2001 je Kongregacija za nauk vere izdala naslednji dokument, ki se dotika homoseksualnosti. Gre za Notifikacijo o določenih pisanjih Marciana Vidala. Podpisnik Notifikacije je ponovno kardinal Joseph Ratziger.

Notifikacija je napisana in objavljena z namenom razjasniti nekatera razhajanja na področju moralnih nauk, ki jih je povzročilo pisanje duhovnika Marciana Vidala. Vidal se je v svojem pisanju dotaknil predvsem splava in umetne oploditve, vendar na način, ki ni bil v skladu z uradnimi moralnoteološkimi nauki cerkve. Zaradi tega je potekala dolgotrajna korespondenca med duhovnikom in Kongregacijo za nauk vere. Na sklepnem srečanju med Kongregacijo in Vidalom je slednji privolil v popravek nekaterih svojih pisanj. Vidalovo pisanje, ki je cerkev najbolj vznemirilo, se dotika tudi uradnih cerkvenih stališč do homoseksualnosti oz. je interpretacija le-teh s stani Vidala. Vidal je prepričan, da je glede vrednotenja homoseksualnosti potrebno imeti provizorična oz. začasna stališča, ki so rezultat odprtosti in poznavanja situacije. Cerkvi pa v okviru vrednotenja homoseksualnosti primanjkuje bibličnih osnov. Zaradi tega fiksno homoseksualnih oseb v okviru krščanske doktrine ni potrebno voditi v smer odpovedi spolni aktivnosti ali v smer spreobrnitve, ki sta obe v okviru stroge katoliške morale (Vidal v Kongregacija za nauk vere 2001: Notification regarding certain writings of Fr. Marciano Vidal, C.Ss.R.). Vidalovo pisanje oz. trditve niso v skladu z uradno cerkveno doktrino, saj le-ta jasno opredeljuje oz. ocenjuje objektivno moralno primernost spolnega razmerja med dvema osebama istega spola. Zaradi tega v oceno posamezne situacije ne more in ne sme biti vključena subjektivna moralna evaluacija (Kongregacija za nauk vere 2001: Notification regarding certain writings of Fr. Marciano Vidal, C.Ss.R.).

Notifikacija o določenih pisanjih Marciana Vidala se homoseksualnosti sicer dotika neposredno, vendar v zelo majhni meri. Duhovnik Vidal je v določenih svojih izdanih delih objavil tudi svoje poglede na posamezne aspekte spolnosti, ki pa, po večini, niso bili v skladu z obstoječimi moralnoteološkimi nauki cerkve na tem področju. Vidal na splošno v okviru opredeljevanja stališča do določenega spolnega ravnanja opozarja na specifične situacijske okvirje, ki utegnejo zmanjšati moralno spornost nekaterih ravnanj (npr. masturbacije, homoseksualnosti, umetne oploditve ipd.), Cerkev pa seveda v Notifikaciji izkazuje svojo radikalno in fiksno opredeljevanje nedopustnih ravnanj v spolnosti.

Notifikacija sicer ponovno poudarja, da ima cerkev izoblikovano neizpodbitno jasno objektivno moralno vrednotenje homoseksualnosti. Tako se tudi v Notifikaciji o določenih pisanjih Marciana Vidala kaže objektivizacija cerkvenega moralnega reda, ki se dotika področja spolnosti.

Kongregacija za verski nauk je naslednji dokument, ki se dotika homoseksualnosti, izdala leta 2003. Gre za Premislek o predlogih za pravno priznanje zvez med istospolnimi osebami. Podpisnik uradnega vatikanskega dokumenta oz. dokumenta Kongregacije za nauk vere je ponovno kardinal Joseph Ratzinger.

V Premisleku Kongregacija v uvodu opredeli problem homoseksualnosti. Homoseksualnost naj bi predstavljala kritičen moralni in družbeni problem. Stopnja problematičnosti pa je še posebej visoka v državah, kjer laična oblast razmišlja o registraciji zvez med istospolnimi partnerji, kar lahko pripelje celo do omogočanja posvojitve otrok takšnim partnerjem. Namen dokumenta je predstaviti doktrinarna stališča cerkve glede homoseksualnosti (vprašanje ki je neposredno povezano z naravnim moralnim redom), družine in zakona, ki jih je potrebno preslikati v sedanje situacije in ki omogočajo ohranjanje stabilnosti družine ter s tem družbe. Ob razmislekih glede registracije istospolnih partnerstev je v prvi vrsti potrebno razjasniti značilnosti samega zakona. Po cerkvenih stališčih in tako stališčih Kongregacije je zakon zveza med moškim in žensko. Le zveza med dvema osebama nasprotnega spola lahko omogoča medsebojno izpopolnitev, kar je po božjem načrtu bistven namen zakona. Po božjem načrtu je bistven namen zakona tudi reprodukcija. V okviru tega se homoseksualne zveze, ki kršijo naravni moralni red, nikakor ne morejo uvrščati v okvirje božje predstave o zakonu, ki je sveta zveza med žensko in moškim. Kljub resni motnji družba homoseksualcev ne sme diskriminirati. Vendar pa uradna oblast prav tako ne sme dovoliti legalizacije istospolnih partnerstev. Zaradi večje omejenosti civilnega zakona, le-ta ne bi smel negirati določil iz cerkvenega, kot to v določenih primerih počne na področju dopuščanja homoseksualnosti oz. legalizacije istospolnih partnerstev. Dovoljevanje oz. legalizacija istospolnih partnerstev z vidika moralnega zakona ni sprejemljiva predvsem zaradi tega, ker je takšna zveza nasprotna zvezi med moškim ter žensko in le takšen zakon lahko prispeva k skupnemu dobremu. Homoseksualne zveze z uradno registracijo postanejo del družbene strukture in na tak način lahko s svojimi značilnostmi vplivajo na celotno družbo. Uveljavitev znotraj civilnih zakonov, ki imajo v družbi enormen vpliv, bi lahko pomenila preslikavo tega vedenja na širšo družbo. Homoseksualne zveze ne omogočajo reprodukcije, zaradi tega niso v skladu z antropološkimi okvirji razumevanja zakona. Zaradi svoje seksualne nekomplementarnosti homoseksualno partnerstvo ni primerno za vzgojo otrok, ki bi v takšni družini pogrešal materinsko ali očetovsko dimenzijo. Država bi z registracijo istospolnih partnerstev ogrozila sebe kot družbo, saj bi z registracijo primarno ogrozila družino kot osnovno družbeno celico. Premislek na tej točki sicer opozori na možnost, da bi cerkvenim stališčem glede homoseksualnosti bilo mogoče oporekati, saj vsi zakoni dopuščajo svobodo

tudi na področju avtonomnega odločanja za določeno ravnanje. Vendar pa ta svoboda velja samo za ravnanje, ki ni kontradiktorno splošnemu družbenemu dobremu, ki omogoča razvoj družbe in tudi posameznika. Zaradi vseh naštetih razlogov je seveda samoumevno, da morajo katoliški politiki v vsakem primeru ostro nasprotovati predlogom o registraciji istospolnih partnerskih zvez. Takšno ravnanje je namreč njihova moralna obligacija (Kongregacija za nauk vere 2003: Considerations regarding proposals to give legal recognition to unions between homosexual persons).

Kongregacija za nauk vere se v Premisleku o predlogih za pravno priznanje zvez med istospolnimi osebami prvič v argumentiranju nasprotovanja homoseksualnosti dotakne koncepta naravnega moralnega reda, ki po stališčih RKC s homoseksualnostjo ni kompatibilen. Nanašanje na naravni moralni red je tako, vsaj sodeč po dokumentih Kongregacije za verski nauk, postalo aktualno šele v devetdesetih letih 20. stoletja.

Premislek o predlogu legaliziranja istospolnih zvez skozi celotno argumentiranje trdi, da bi legalizacija homoseksualnih zvez s strani laičnega prava lahko pomenila, da bi se takšno stanje zaradi dopustitve razširilo in postalo običajno. V prvi vrsti gre za jasno obliko posploševanja. Na drugi strani pa takšna stališča jasno kažejo na mnenje Vatikana o značilnosti homoseksualnih nagnjenj. Neposredno je namreč nakazano, da naj bi homoseksualna nagnjenja bila osebna izbira, ki je predvsem odvisna od situacije. Zakonsko določilo, ki priznava registracijo zvez med istospolnimi partnerji, lahko po mnenju katoliške moralne teologije predstavlja vzvod, da se homoseksualno nagnjenje realizira oz. bolje rečeno: status odobravanja homoseksualnosti v javnosti, ki se na nek način kaže preko pravne ureditve homoseksualnih partnerstev, določa stopnjo prisotnosti homoseksualnosti v celotni družbi.

Cerkev v ospredje svojih argumentov postavi težnjo po skupnem dobrem, ki je v primeru registriranja istospolnih partnerstev predvsem obstoj in utrditev položaja tradicionalne družine za vsako možno ceno. Ob tem se ne zaveda družbenih sprememb, ki družino, kot vitalen in živ del družbe, silijo v reorganizacijo in tako ne upošteva vpetost družine v družbeni kontekst. Vrednote družine so namreč v precejšnji meri pogojene z vrednotami v družbi. Pogled Cerkve je na tej točki obraten: spremenjene družinske strukture vplivajo na delovanje družbe. Dokument Kongregacije za nauk vere namreč meni, da bi morebitna homoseksualna družina imela vpliv na družbo. Odnos med družbo in njenimi elementi, v tem primeru družino, je potemtakem enosmeren. S takšnimi stališči cerkev oporeka ključnim dognanjem s področja sociologije, ki trdijo, da je odnos med posamezniki in družbo obojesmeren. Tako kot

posameznik s svojim ravnanjem strukturira družbo, tako družba s svojimi značilnostmi oblikuje posameznika.

S konceptom homoseksualnosti se je poleg Kongregacije za verski nauk ukvarjala tudi Kongregacija za katoliško vzgojo. Le-ta je leta 1983 izdala dokument z naslovom Vzgojni napotki v človeško ljubezen.

Dokument opozarja, da je vzgoja potrebna na vseh področjih človekovega življenja, saj se je le na tak način mogoče približati bogu. Zaradi tega je nujna tudi vzgoja na področju spolnosti, posebno zaradi tega, ker spolna dimenzija predstavlja nepogrešljivo komponento človekove osebnosti. Spolna vzgoja, ki je v okviru katoliške moralne doktrine, mora temeljiti na vzgoji za čistost, saj je le-ta na področju spolnosti bistvenega pomena. Vzgoja o spolnosti mora zaradi tega poudarjati, da je spolnost domena zakona in da ima prokreacijski cilj oz. cilj dokončnosti. Spolni zakoni, ki temu ne ustrezajo, so motnja, saj se izvajajo zunaj pristojne institucije. Med vidike spolnosti, ki niso v skladu s čistostjo, spada tudi homoseksualnost, saj je najbolj neposredno oropana dokončnosti oz. možnosti prokreacije. Le-to je pri vzgoji potrebno predstaviti kot premostljivo motnjo. V prvi fazi pa je potrebno določiti vzrok za takšne težnje: le-te so namreč lahko posledica psiholoških, psihičnih dejstev, lahko pa gre za napačno vzgojo. Na podlagi tega je mogoče določiti metodo za prevzganje (Kongregacija za katoliško vzgojo 1983: Educational guidance in human love: outlines for sex education).

Kongregacija za katoliško vzgojo o homoseksualnosti razpravlja tudi v dokumentu Navodilo o merilih za presojanje duhovnega poklica oseb s homoseksualnimi nagnjenji ter njihovega sprejema v semenišče in prejema svetih redov, ki je bil izdan leta 2005.

Navodilo je izdano z namenom oblikovanja navodil za sprejem oz. posvetitev duhovnikov in semeniščnikov z ozirom na seksualno dimenzijo posameznika. V konkretnem primeru gre za razpravo o posvetitvi duhovnikov s homoseksualnimi nagnjenji. Pomembno je razlikovanje med homoseksualnimi težnjami in homoseksualnimi dejanji, saj le slednje padejo v okvir smrtnega greha. Osebe s homoseksualnimi nagnjenji pa morajo biti deležne pomoči pri premagovanju svoje motnje. Zaradi tega je sprejetje moških s homoseksualnimi nagnjenji med cerkvene očete nesprejemljivo. Homoseksualnost namreč kaže na nedokončno oblikovano osebnost, osebnostna nezrelost pa v uradnih cerkvenih krogih ne sme biti prisotna (Kongregacija za katoliško vzgojo 2005: Instruction concerning the criteria for the discernment of vocations with regard to persons with homosexual tendencies in view of their admission to the seminary and to holy orders).

Kongregacija za katoliško vzgojo svoje nasprotovanje homoseksualnosti v največji meri izpeljuje iz nezmožnosti prokreacije, ki je končni cilj. Dokončnost pa je nujno potrebna v odnosu do boga.

3. 3. 2 PAPEŠKI DOKUMENTI

Papeži so se v svojih uradnih dokumentih, ki zajemajo vse govore, maše, poslanice in druge dokumente, s konceptom homoseksualnosti ukvarjali presenetljivo redko. Ker je homoseksualnost na področje javnega tematiziranja prišla dokaj pozno (če odmislimo antično družbo), jo je tudi cerkev v svoj moralni nauk vključila precej pozno. Ker je papež Janez Pavel II. svoj pontifikat nastopil leta 1978, je nekako za pričakovati, da se uradni cerkveni oz. papeški dokumenti pred Janezom Pavlom II. s homoseksualnostjo niso ukvarjali oz. se niso ukvarjali v takšni meri, da bi postavili smernice na področju katoliške moralne teologije z obzirom do homoseksualnosti. Pontifikat Karla Wojtyła pa je bil umeščen v aktivno dogajanje na področju družbene in politične sfere. Zato je jasno, da so koncepti, kot je npr. spolnost, bili deležni visoke stopnje obravnave v laični in strokovni javnosti. Opredeljevanja do homoseksualnosti se tako ni vzdržala niti RKC.

Za papeževanje Janeza Pavla II. je bilo značilno pogosto nanašanje na seksualno moralo. Vendar je na drugi strani presenetljivo, da se dokumenti tega papeža homoseksualnosti ne dotikajo izključno z namenom podajanja stališč do takšne spolne prakse.

Janez Pavel II. se homoseksualnosti prvič dotakne v Avemariji iz februarja 2000. Dokument se dotika različnih moralnih konceptov, o katerih zaradi različnih vzrokov razpravlja Janez Pavel. Glede homoseksualnosti pravi, da ne gre zanemariti število ljudi, ki čutijo nagnjenja do oseb istega spola. Kljub temu da gre za motnjo, za katero Katekizem katoliške cerkve pravi, da je v nasprotju z naravnim zakonom, te osebe čutijo hudo preizkušnjo in jih je potrebno obravnavati s spoštovanjem ter sočutjem (Janez Pavel II. 2000: Angelus, Sunday 9 July 2000).

Janez Pavel II. se naslednjič homoseksualnosti dotakne v dveh govorih uslužbencem rimskega vrhovnega duhovnega in svetnega sodišča januarja in februarja 2001.

Papež poudari pomen dela sodišča na področju pravne zaščite institucije družine, ki je v sodobnem času zaradi hitrih družbenih sprememb deležna prestrukturiranja. Zaradi družbenih sprememb je potrebno poudariti, da je zakon med moškim in žensko odslikava božjega in

naravnega reda in da je nerazdružljiv. Pri laičnem zakonskem pravu je pomembno, da le-to odslikava stališča duhovnega sodišča, ki zakon dojemajo v smislu prokreacijske funkcije. Zaradi tega nekatere nove *de facto* zveze, predvsem homoseksualne zveze, ne morejo zadostiti kriterijem za prepoznavanje zveze, ki bi bila v skladu z božjimi načrti. Naravni red mora biti aktivno vključen tudi v družbene koncepte, saj jim poda objektivno značilnost. Naravna komponenta je izločena predvsem iz t. i. *de facto* zvez, predvsem homoseksualnih, ki v zadnjem času poskušajo doseči enakopravni status z zakonom. Zakonska zveza namreč ni katerakoli zveza med ljudmi, ki bi bila pogojena zgolj s kulturnimi komponentami (Janez Pavel II. 2001: Address of John Paul II to the prelate auditors, officials and advocates of the tribunal of the Roman Rota, Thursday Monday 28 January 2002, Address of John Paul II to the prelate auditors, officials and advocates of the tribunal of the Roman Rota, Thursday 1 February 2001).

Janez Pavel II. se je homoseksualnosti dotaknil še v povezavi z mediji in sicer v nagovoru ob 38. svetovnem dnevu komunikacij, ki je potekal maja leta 2004.

Papež pravi, da je družbeni in tehnološki napredek prinesel v prvi vrsti nove kakovosti življenja, tudi zaradi ogromnega števila novih medijev in novih načinov komunikacij. Vendar pa je pri posredovanju medijskih sporočil potrebna velika pozornost, saj mediji pogosto institucije družine ne predstavljajo na pravilen način. Promoviranje kontracepcije, splava, nezvestobe ter homoseksualnosti onemogoča skupno družbeno dobro, zakon in družino pa predstavlja kot nekaj, kar po božjem načrtu ni (Janez Pavel II. 2004: Message of the holy father John Paul II for the 38th world communications day).

Papež Janez Pavel se pri nasprotovanju homoseksualnosti sklicuje na nasprotovanje le-te z naravnim moralnim zakonom ter na skrb za skupno dobro, ki ga istospolna nagnjenja ogrožajo.

Joseph Ratzinger je svoj pontifikat nastopil spomladi 2005 in si nadel ime Benedikt XVI. Njegova stališča do spolnosti in homoseksualnosti v letu in pol trajajočem papeškem mandatu niso bila tako izrazita kot v dokumentih Kongregacije za verski nauk, katere prefekt je bil do nastopa papeške funkcije.

Joseph Ratzinger se je kot papež homoseksualnosti v svojih dokumentih dotaknil samo dvakrat.

Papež Benedikt XVI. je homoseksualnost prvič omenil v Nagovoru njegove svetosti Benedikta XVI. udeležencem plenarnega zбора Papeškega sveta za družino maja 2006. Dokument spada med Benediktove govore.

Papež je spregovoril na koncu zasedanja Papeškega sveta za družino, na katerem so cerkveni dostojanstveniki razpravljali predvsem o družini, ki še zmeraj predstavlja vrednoto, ki prispeva k družbenemu dobremu. Zaradi tega je potrebno poskrbeti, da se z vsemi močmi ohranja pomen družine. Le-tega med drugim hromijo znanstvene raziskave, ki prevzemajo vlogo boga in tako človek sam ustvarja nova življenja. Ustvarjanje življenja mora namreč po katoliškem moralnem nauku vedno biti ujeto v medsebojni spolni odnos zakoncev. Pomen družine hromijo tudi težnje nekaterih laičnih oblasti, da bi legalizirale partnerstva med osebami istega spola. Takšna dejanja bi pomenila tudi padec rodnosti, ki je trenutno pereča problematika v številnih državah. Zaradi tega je izrednega pomena, da se mladim vrne zaupanje, da je prokreacija naloga ljubezni, ki jo je dobro izpolniti. Prav na posredovanju tega sporočila dela Papeški svet za družino (Benedikt XVI. 2006: Address of his holiness Benedict XVI to the participants in the plenary assembly of the pontifical council for the family).

Papež Benedikt XVI. v svojem Nagovoru Papeškemu svetu za družino posredno pokaže, da je tudi z njegovega stališča spolnost domena moškega in ženske v zakonu in da je edini cilj spolne združitve oploditev. Homoseksualnost temu načelu katoliške moralne teologije ne ustreza in je zaradi tega eden izmed mnogih faktorjev, ki v sodobnem svetu hromi pomen in vrednote tradicionalne družine.

Drugi dokument oz. govor Benedikta, ki vsebuje omembo homoseksualnosti, je bil objavljen avgusta 2006. Pravzaprav gre za intervju s papežem pred načrtovanim obiskom v Nemčiji. Benedikt napoveduje, da se bo v času svojega obiska na Bavarskem v svojih govorih dotaknil predvsem pomena novega odkrivanja boga, predvsem v obliki Jezusa Kristusa. To je še posebej pomembno v času močne sekularizacije, ki poteka na zahodu. Benedikt naj bi se v svojem papeževanju osredotočil predvsem na širjenje vere in ne toliko na moralna načela. Kljub temu pa Benedikt opozarja, da sta kljub vsem dogajanjem za zakon ustvarjena moški in ženska ter da je na področju spolnosti potrebno slediti moralnim načelom, ki so se znotraj katolištva oblikovala že pred njegovim nastopom funkcije papeža in jih je produciralo sveto pismo. Nasprotovanje homoseksualnosti pa je po mnenju Benedikta kulturnega izvora in ne gre za invencijo katolištva (Benedikt XVI. 2006: Interview of the holy father Benedict XVI in preparation for the upcoming journey to Bavaria).

Papež Benedikt XVI. se v intervjuju sicer homoseksualnosti ne dotakne neposredno. Kljub temu pa obnovi znano vatikansko stališče, da je družina pomembna za pozitiven razvoj družine. Vrednote družine pa se lahko prenašajo samo preko zveze moškega in ženske, ki v zakonu skrbita za reprodukcijo. Benedikt na nek način spodbija stališča, da je homoseksualnost v nasprotju z naravnim redom, saj pravi, da gre za produkt kulture, družbe. Vendar pa na drugi strani ni resnična njegova izjava, da vse kulture forsirajo oz. sprejemajo samo partnerski odnosom med žensko in moškim. Na tej točki jasno negira družbeno politično situacijo v antični Grčiji.

3. 3. 3 DOKUMENTI PAPEŠKEGA SVETA ZA DRUŽINO

Papeški svet za družino je leta 1995 izdal dokument z naslovom Človeška spolnost – resnica in pomen. Podpisnik dokumenta je kardinal Alfonso Lopez Trujillo, ki je bil ob izidu dokumenta predsednik Papeškega sveta za družino. Dokument je v prvi vrsti izdan z namenom vzgoje v okviru katoliških stališč glede spolnosti.

Dokument predpostavlja, da so zaradi družbenega razvoja otroci ostali brez osnovne vzgoje na področju spolnosti. V tradicionalni družbi so se namreč vzorci zgolj ohranjali, sedaj pa je prišlo do preoblikovanja. Zaradi tega je potrebno, da RKC ponovno opredeli svoje smernice na področju stališč do spolnosti, kar privede do ustreznih prijemov na področju spolne vzgoje. Katoliški nauk v prvi vrsti poudarja, da je otroke potrebno vzgajati v vedenju, da spolnost ni samo biološka komponenta človeškega življenja. Spolnost je domena moškega in ženske, ki sta v zakonski zvezi in na tak način uresničujeta božje navodilo po reprodukciji. Samo z doslednim igranjem ženskih in moških vlog v družini lahko starša pripomoreta k vzgoji, ki je v skladu s katoliškimi principi. V Človeški spolnosti Papeški svet daje staršem navodila, kako se lotiti spolne vzgoje po posameznih starostnih skupinah. V obdobju mladostništva je izrednega pomena, da se otrokom poda temeljna katoliška moralna načela glede spolnosti. V to kategorijo spada predvsem problem predzakonske spolnosti, samozadovoljevanja, kontracepcije. Učenje t. i. čistosti je v tem obdobju posebej pomembno, saj v tem obdobju odraščanja najpogosteje pride do težav na področju spolnosti. Zaradi tega je potrebno, da starši odraščajoče otroke opozorijo na nemoralna spolna dejanja. Med te spada homoseksualnost, ki se širi predvsem v urbanem okolju. Pri obsodbi homoseksualnosti je potrebno ločiti obnašanje, ki je posledica prirojenosti, in homoseksualno vedenje, ki je posledica notranjega nereda, ki ni v skladu z naravnim redom. Kljub temu pa je dolžnost staršev, da homoseksualnega vedenja ne obsojajo na način nestrpnosti, pač pa

homoseksualcem dopuščajo možnost spreobrnitve. Seznanitev s homoseksualnostjo mora vedno potekati v skladu s cerkvenim stališčem glede umeščanja spolnosti na področje reprodukcije (Papeški svet za družino 1995: Človeška spolnost – resnica in pomen: vzgojni napotki v družini).

Cerkveni dokument Človeška spolnost – resnica in pomen, ki ga je izdal Papeški svet za družino, jasno in neposredno pove, da spolnosti ne moremo reducirat na sfero biološkega, saj je človeška spolnost neodtujljiv del čustev. Na tej točki cerkev pade v eno izmed mnogih kontradiktornosti. Ta izjava je namreč v nasprotju s stališči glede homoseksualnosti oz. v nasprotju z argumenti, ki trdijo, da je homoseksualnost s katoliškega vidika nemoralna. Nemoralna zaradi tega, ker ne omogoča reprodukcije. Prav sklicevanje na nujnost reprodukcije v okviru spolnosti pomeni, da cerkev spolnost pravzaprav reducira na biološko komponento.

V omenjenem dokumentu se pojavlja še ena nejasnost. Papeški svet pravi, da je pri podajanju stališč glede homoseksualnosti potrebno razlikovati med prirojeno homoseksualnostjo in tistim homoseksualnim vedenjem, ki pomeni motnjo notranjega naravnega reda. Takšna trditev omogoča, da se v okviru ravnanj, ki so v nasprotju z naravnim redom, uvrsti samo homoseksualnost, ki ni prirojena. Prirojena homoseksualnost potemtakem ni v nasprotju z naravnim redom. Ob takšnih argumentih pa se pojavi vprašanje, kakšno metodo cerkev uporablja, da lahko loči prirojeno in neprirojeno homoseksualnost.

Papeški svet za družino se je jasno in neposredno s homoseksualnostjo ukvarjal spet leta 2000, ko je julija izdal dokument Družina, zakon in "de facto" zveze. Podpisnik dokumenta je kardinal Alfonso López Trujillo oz. predsednik papeškega sveta za družino.

Dokument se v največji meri ukvarja s t. i. *de facto* zvezami, ki bistveno vplivajo na formiranje družbe, vendar pa nimajo statusa zakonske zveze, saj je njihov obstoj vezan bolj ali manj na spolnost in so kot take v nasprotju z uradno zakonsko zvezo, ki edina prinaša k skupnemu dobremu, saj je sklenjena javno. Zaradi seksualne osnove so takšne zveze dokaj nestabilne. Pravna priznava *de facto* zvez bi pomenila, da je takšno ravnanje priznано kot nekaj dobrega, kar bi lahko pomenilo začetek propadanja naravne institucije zakona. Na drugi strani pa bi pravna ureditev npr. homoseksualnih zvez pomenila izenačenje z zakonsko zvezo med moškim in žensko. Papeški svet za družino delež krivde za razširitev *de facto* zvez pripisuje teorijam družbenega spola, ki trdijo, da se biološki in družbeni spol razvijata neodvisno in je zaradi tega mogoče opravičiti nekatera spolna vedenja, tudi homoseksualnost.

Homoseksualne zveze niso primerne za pravno potrditev, saj nasprotujejo božjim navodilom glede prokreacije ter komplementarnosti moškega in ženske, ki sta v zakonu. Ljubezen med moškim in žensko pa ima tudi antropološke osnove. Kljub temu pa je izvajanje diskriminacije nad ljudmi z istospolnimi nagnjenji nedopustno. Ključnega pomena je, da država ne omogoči pravne ureditve *de facto* zvez, saj bi to ogrozilo skupno dobro in tako celotno družbo (Papeški svet za družino 2000: Family, marriage and "de facto" unions).

Papeški svet za družino se je s homoseksualnostjo ukvarjal še v enem svojem dokumentu, in sicer v dokumentu Družina in življenje v Evropi, ki ga je izdal junija 2003. Glavni namen dokumenta je osvetliti spremembe na področju družinskega življenja, katerim smo priča v zadnjih desetletjih, in ponovno predstaviti smernice katoliške morale, ki jo je v duhu krščanskega življenja potrebno upoštevati tudi na področju družine.

Dokument z naslovom Družina in življenje v Evropi se zaveda, da družbene spremembe pomenijo tudi spremembe na področju formacije družine. Sekularizacija družbe prinaša namreč tudi dehumanizacijo na področju spolne morale. Pojavljajo se umetne oploditve, splavi, kontracepcija in homoseksualnost, ki primarno ogrožajo družinsko stabilnost. Družina ne predstavlja več samo moškega in ženske v zakonu z otroki, pač pa se pojavljajo t. i. *de facto* družine (enostarševske družine, homoseksualne družine...), ki pa jih ni mogoče uvrščati v koncept klasične družine, saj nasprotujejo osnovnemu konceptu družine, po katerem je družina vez med dvema osebama. Glavne žrtve novih družinskih oblik so predvsem otroci (Papeški svet za družino 2003: The family and life in Europe).

Oba dokumenta Papeškega sveta za družino (Družina, zakon in "*de facto*" zveze in Družina in življenje v Evropi) zavračanje homoseksualnosti izvajata na področju njenega negativnega vpliva na družino. Dokument Družina, zakon in "*de facto*" zveze pravi, da bi legalizacija *de facto* zvez (torej tudi homoseksualnosti) pomenila uničevanje zakona, ki je naravna institucija. Na tej točki ponovno zavrača osnovna sociološka in antropološka dognanja, ki zakonsko zvezo jasno uvrščajo na polje družbe, saj je priznavanje določene seksualne in ekonomske zveze kot zakonske zveze odvisno zgolj od družbe, v kateri se je formirala. Speljevanje zakona na področje naravnih zakonitosti ni sprejemljivo. Nesprejemanje družbenega vpliva se kaže tudi pri argumentiranju, da premočno poudarjanje družbenega spola pomeni večjo pojavnost *de facto* zvez in nesprejemanje dejstva, da se biološki in družbeni spol (lahko) razvijata povsem neodvisno, saj je slednji odvisen zgolj od družbeno-kulturnih vzorcev.

Cerkve pa ne sprejema niti pluralizacije družine v sodobni družbi, saj pravi, da različne vrste enostarševskih, homoseksualnih družin sploh ne gre uvrščati med koncept družine.

Sodobni cerkveni dokumenti homoseksualnosti jasno nasprotujejo. Nasprotovanje se kaže predvsem v povezavi z družino. Nekako se vsiljuje misel, da sama homoseksualnost ni nič grešnega, dokler gre samo za težnjo, ki pa ne privede do homoseksualnih dejanj. Le-ta namreč ne omogočajo reprodukcije in zaradi tega ne izpolnjujejo božjega cilja po dokončnosti.

Reprodukcija je torej tisti končni cilj, ki mu mora zadostiti vsak zakon. Takšni so naravni moralni zakoni, homoseksualnost pa zato ne spoštuje naravnega moralnega reda. Cerkve v svojem argumentiranju oz. zavračanju homoseksualnosti pogosto negira osnovne sociološke resnice. Kuhar (2004: 50) pri sklicevanji na naravni moralni red opozarja, da gre za dve nezdržljivi komponenti. Morala je namreč plod družbenega konsenza in ni nikoli sama po sebi posledica narave.

Cerkev tako ne priznava obstoja družbenega konsenza, ki v največji meri določa (ne)sprejemljivost družbenih pojavnosti in ki vpliva na posamezne institucije družbe ter na posameznika. Cerkev s sklicevanjem, da homoseksualnost ogroža družbeno oz. skupno dobro, predpostavlja, da interakcija med družbo in posameznikom poteka samo enosmerno: in sicer od posameznika do družbe.

Cerkev se ob nasprotovanju homoseksualnosti sklicuje na naravni moralni red, na nezmožnost reprodukcije ter na ogroženost družbe oz. skupnega dobrega.

V obsojanju homoseksualnosti pa se pojavlja še ena precej latentna smer delovanja cerkve. Objektivizacijo, racionalizacijo in mehanizacijo spolnosti in s tem homoseksualnosti, ki jo izvaja cerkev, je mogoče razumeti kot mehanizme uvrščanja spolnosti na področje javnega. Le-to področje je v postmoderni družbi postalo najpomembnejše, saj se v človeškem in družbenem ravnanju ceni predvsem racionalno komponento. Tako cerkev poskuša prevzeti primat nad urejanjem zadev, ki spadajo na področje javnosti in tudi tistih s področja zasebnosti. Cerkev na ta način poskuša uvesti monopol na obeh sferah. Javnost pa na drugi strani vedno bolj meni, da v področje interesa cerkve spadajo samo vprašanja zasebnosti (npr. duhovnost). Cerkev se torej s prikritimi mehanizmi vriva na čim več področij človekovega delovanja.

4. REPREZENTACIJA HOMOSEKSUALNOSTI NA KATOLIŠKEM SPLETNEM PORTALU

Homoseksualnost je v zadnjih desetletjih postala izredno prisotna tema tudi na področju delovanja RKC. Iz prejšnjega poglavja je razvidno, da znotraj uradnega Vatikana obstajajo nekatere organizacije (npr. Kongregacija za nauk vere ipd.), ki s svojimi uradnimi dokumenti želijo predstaviti stališča katolištva do homoseksualnosti, duhovnikom in vernikom pa podati smernice, kako ravnati oz. bolje rečeno, kako dojemati homoseksualnost. Akcijska komponenta delovanja, ki je vključena v dokumente, je v prvi fazi namenjena predvsem duhovnikom, škofom ter drugim cerkvenim očetom. Na drugem mestu pa prav tako vernikom, ki so na tak ali drugačen način v stiku s homoseksualno spolno orientacijo.

Vendar pa gre pri uradnih cerkvenih dokumentih predvsem za teoretične usmeritve in nauke katoliške cerkve glede spolnosti oz. konkretneje homoseksualnosti. Obstajati mora tudi konkretna artikulacija in uporaba napotkov cerkvenih dokumentov glede homoseksualnosti. Na najosnovnejši ravni je mogoče predpostavljati, da se le-ti nauki uporabljajo v vsakdanjih katoliških aktivnostih, kot so npr. duhovniške pridige, poslanice vernikom, izobraževalne verske prakse ipd. Tako bi bilo na eni strani smiselno analizirati govore duhovnikov, ki se dotikajo homoseksualnosti in ne/skladnost le-teh z uradnimi stališči Vatikana.

Pri analiziranju konkretnega katoliškega odnosa do homoseksualnosti pa obstaja možnost analize druge vrste. Katoliška cerkev v New Yorku je namreč oblikovala poseben spletni portal, ki je namenjen osebam z istospolno nagnjenostjo ter svojcem teh ljudi. V New Yorku sicer obstaja centralna pisarna apostolata Courage.³ Vendar je osrednji namen apostolata svetovno širjenje delovanja in je tako precejšnja pozornost namenjena internetnim možnostim širjenja ter delovanja.

Cilj analize spletnega portala Pogum (dosegljiv na spletnem naslovu www.couragerc.net) je predvsem ugotavljanje skladnosti navodil portala z navodili, ki so jih glede stališč in ravnanja v primeru homoseksualnih vedenj podale vaticanske organizacije. Smiselnost analize portala se kaže v tem, da gre za nevsakdanjo komunikacijo z verniki oz. za komunikacijo preko svetovnega spleta. Portal na ta način dosega najširšo možno množico, ki presega lokalne verske skupnosti in tako vpliva na oblikovanje mnenj v širši družbi. Preko analize portala je tako možno preverjanje prezentacije dejanskega katoliškega tematiziranja homoseksualnosti na najširši možni ravni.

---

³ Courage je sicer uraden naziv spletnega portala. Ker pa je do nedavnega obstajala tudi slovenska različica apostolata, ki se je imenoval Pogum in ki je bil dosegljiv na posebni internetni strani (www.kapis.org), bom v nadaljevanju za apostolat Courage uporabljala slovensko ime, torej apostolat Pogum.

Razlog za analizo ameriškega spletnega portala za pomoč homoseksualcem in njihovim svojcem pa je še naslednji. Gre pravzaprav za edini portal takšne vrste, ki obstaja ter ni namenjen zgolj lokalni ali nacionalni populaciji. Portal www.couragerc.net namreč na svoji strani ponuja povezave z lokalnimi "odbori" apostolata. Natančnejša predstavitev Pogum-a ter njegova analiza bo pokazala, da ima apostolat Pogum svoj odbor tudi v Sloveniji. Slovenski odbor je zgolj virtualen, nima fizične centrale. Gre za zgolj medmrežni forum, na katerega lahko dostopajo samo člani foruma. T. i. skupina Pogum oblikuje spletni pogovorni forum, ki je namenjen izmenjavi mnenj in predvsem nudenju pomoči ljudem, ki so neposredno ali posredno v stiku s homoseksualno spolno orientiranostjo. Seveda pa je ta pomoč organizirana v okviru osnovnih stališč apostolata Pogum. Analiza vsebine pa je namenjena prav opredeljevanju le-teh. Na osnovni spletni strani apostolata Pogum je omenjeno, da je za urejanje slovenske inačice spletnega portala oz. foruma pristojen duhovnik Tomi Roškarič.

Na tej točki je izrednega pomena dejstvo, da je še pred kratkim obstajala popolna slovenska različica ameriškega spletnega portala apostolata Pogum. Šlo je za spletno stran, ki je bila širši javnosti poznana pod naslovom www.kapis.org. Kapis je prav tako bil organiziran s strani RKC, spletne vsebine pa so bile oblikovane po vzoru portala Pogum. Internetna stran Kapis je bila tako namenjena pastoralni ljudi z istospolno usmerjenostjo, vendar zgolj na slovenskem območju. Spletna pastoral je bila ustanovljena z namenom, da bi slovenskim vernikom posredovala stališča RKC glede homoseksualnosti in na ta način oblikovala protiutež družbi, ki v odnosu do homoseksualnosti postaja (po mnenju cerkve) preveč liberalna. Vernikom, ki se soočajo z istospolno usmeritvijo, pa je pastoral poskušala predstaviti možne načine izhoda iz takšne življenjske preizkušnje, kot je v vseh primerih homoseksualno usmeritev razumela. Kapis je bil oblikovan po vzoru Poguma, le da je vsebino portala prilagodil aktualnemu družbeno-političnemu dogajanju v Sloveniji. Kapis je sicer v prvi vrsti predstavil ključne cilje delovanja apostolata Pogum oz. je v slovenščini predstavil namen delovanja Poguma in osnovne principe stališč glede homoseksualnosti. Ta stališča so bila v največji meri predstavljena v slovenščino prevedenih objavah ameriškega Poguma. Kapis je tako predstavil delovanje Poguma v slovenščini, opredeljeval njegovo poslanstvo in točke delovanja. Na ta način je potrdil, da je delovanje Kapisa odvisno od delovanja Poguma, saj v večini primerov ni šlo za originalne prispevke. Stališča na strani www.kapis.org so bila tako neposredna stališča glede homoseksualnosti, ki jih je mogoče še vedno zaznati na strani www.couragerc.net. Drug del portala Kapis pa so predstavljali avtorski prispevki oz. objave. Šlo je za članke, ki so se navezovali na aktualno družbeno-politično dogajanje v Sloveniji glede homoseksualnosti oz. bolj splošno za prispevke, ki sicer niso spadali v uradno

predstavitev Kapisa (ali Poguma), pač pa so bili objavljeni z namenom, da v konkretnih situacijah oz. primerih predstavijo stališča portala oz. da le-ta vključijo v aktualne družbeno-politične novice ali zanimivosti.

Slovenski portal Kapis je prenehal obstajati konec leta 2006. Internetna stran je bila ukinjena brez kakršnekoli razlage. Še zmeraj pa deluje medmrežni forum skupine Pogum. Dostop do le-tega pa zahteva prijavo.

4.1 METODOLOGIJA – ANALIZA VSEBINE

Ker gre pri ugotavljanju značilnosti portala Pogum za analizo medijskih oz. komunikacijskih sporočil, ki se v tem primeru nahajajo na medmrežju, je za analizo najbolj primerna metodologija t. i. analiza vsebine. Gre namreč za sporočila, ki nekaj sporočajo na nek poseben način in imajo poseben rezultat. S takšno analizo portala Pogum bo mogoče ugotoviti, kakšne so tendence RKC v odnosu do homoseksualnosti na praktični ravni oz. v prvi vrsti za ugotavljanje skladnosti stališč in sporočil na portalu Pogum s širšimi stališči uradnega Vatikana glede homoseksualnosti, ki so bila predstavljena v prejšnjem poglavju in predstavljajo nek ideološki okvir.

Ker bo v analizo zajeto ugotavljanje pomena sporočil, bo šlo za t. i. kvalitativno ali fenomenološko analizo vsebine (Flere 2000: 94).

Skozi analizo bom tako poskušala ugotoviti, ali sporočila portala vsebujejo razlago svojih stališč ali se brezpogojno opirajo na stališča cerkve ter tako delujejo kot njen podaljšek, ki je z informacijsko-tehnološko revolucijo zašel tudi na področje svetovnega spleta. Z analizo vsebine bom tako v končni fazi poskušala ugotoviti, kako se stališča cerkve do homoseksualnosti reproducirajo na področju medijskega sporočanja (na portalu Pogum) oz. če ta proces sploh poteka.

Analiza vsebine spletnega portala oz. apostolata Pogum bo tako omogočila potrditev ali zavrnitev naslednjih hipotez:

1. Spletni apostolat Pogum prevzema osnovna uradna stališča rimokatoliške cerkve glede homoseksualnosti.
2. Ker gre za internetni apostolat, je ciljna skupina le-tega mlajša populacija ljudi, ki so posredno ali neposredno v stiku s homoseksualnostjo.
3. Homoseksualnost predstavlja hudo grožnjo tradicionalnim (krščanskim) družinskim vrednotam in s tem celotni družbi.

4. Registracija ali kakršnokoli drugo uradno oz. zakonsko prepoznanje istospolnih partnerstev je nesprejemljivo.
5. Apostolat Pogum homoseksualnost vrednoti v smislu objektivne motnje, ki se jo da ozdraviti.

4. 2 APOSTOLAT POGUM

Apostolat Pogum je bil ustanovljen leta 1980 v New Yorku, ustanovil pa ga je kardinal Terence Cooke. Cooke je apostolat ustanovil z namenom nudenja pomoči osebam, ki se soočajo z istospolno usmerjenostjo. Vendar pa je že pri osnovni opredelitvi namena delovanja Poguma navedeno, da gre za pomoč, ki temelji na stališčih, ki so v nasprotju s stališči sekularne družbe glede homoseksualnosti. Ključna pri začetku aktivnega delovanja Poguma sta bila duhovnika John Harvey in Benedict Groeschel. Skozi desetletja delovanja je apostolat razširil svojo aktivnost na številne druge države po svetu ter prevzel tudi virtualno obliko, ki je dostopna na naslovu www.couragerc.net. Pogum je s širitvijo postal glavna katoliška pastorala, ki se ukvarja s pomočjo homoseksualcem in njihovim bližnjim. Pomoč in svetovanje potekata v smeri upoštevanja nazorov cerkve, ob tem se pastorala najbolj sklicuje na vrednoto čistosti, ki naj bi osebam z istospolno nagnjenostjo v največji meri pripomogla k življenju, ki bi bilo skladno z nauki cerkve (Courage 2007: The Courage Apostolate).

V okviru cerkvenih nauk se je oblikovalo pet temeljnih ciljev apostolata, po katerih le-ta deluje. Cilji se nanašajo na življenje, ki je v skladu s temeljnimi krščanskimi vrednotami in jih je potrebno spoštovati oz. udejanjati tudi v primeru soočanja s homoseksualnostjo. Gre za delovanje oz. življenje v smislu čistosti, molitve, prijateljstva, podpore in dobrega vzgleda (Courage 2007: The Five Goals).

Življenje v čistosti se nanaša na seksualno vedenje oz. na regulacijo tistega vidika spolnega življenja, ki ni v skladu z božjim dokončnim zakonom, in regulacijo tistega vidika spolnosti, ki ni v skladu z določili svetega pisma. Določila le-tega glede primernega krščanskega spolnega vedenja aktualizira v svojih uradnih dokumentih Vatikan in njegove kongregacije. Prvi korak pri čistem življenju je molitev (ki je drugi cilj delovanja Poguma). Na drugi ravni je pri doseganju čistosti pomembno izogibanje pornografskemu materialu, sledi pa zavračanje domišljije, ki vključuje oblike spolnosti, ki jih katoliški nauk zavrača. Čistost pa se lahko

realizira samo s popolnim odnosom do Jezusa, do boga ter s popolno ljubeznijo do partnerja. Kljub vtisu, da je čistost v današnji družbi, ki potencira seksualno izražanje, nemogoče doseči, je to zmotno prepričanje. Življenje v smislu čistosti je namreč mogoče doseči z božjo milostjo, ki se podeljuje preko maš, sprejema zakramentov ter molitve (Courage 2007: Is Chastity Possible?).

Pri opredelitvah ključnih namenov delovanja apostolata Pogum in načinov dosega delovanja, ki ga Pogum reklamira in za katerega se zavzema, se v samih osnovah kažejo principi katoliške cerkve. Ravnanje, ki je v skladu z načeli katoliške moralne teologije, mora namreč zadostiti kriteriju čistosti. Čistost oz. bolje rečeno prepoved nečistovanja pa je ravnanje, ki se uvršča na seznam desetih božjih zapovedi.

Na spletni strani apostolata Pogum so navedena tudi pričevanja oseb, ki so bila na različne načine soočena s homoseksualno spolno orientiranostjo, pa jim je le-to uspelo premagati s pomočjo navodil čistega življenja.

Pričevanja oseb so vključena v tematski sklop apostolata, ki opisuje značilnosti in cilje delovanja organizacije. Tako je obiskovalec na spletni strani www.couragerc.net kmalu soočen s ključnimi tezami apostolata Pogum glede homoseksualnosti. Nekatere izjave in komentarje v poglavju "Pričevanja" je mogoče jasno povezati z navodili katoliške cerkve, na drugi strani pa se povezava med nekaterimi odstavki pričevanj in katoliško moralno teologijo vzpostavi implicitno.

Pričevanja homoseksualcev, ki so takšno spolno orientacijo premagali, je možno skleniti v naslednje skupne točke (glej Courage 2007: Testimonies in Annual Conference Testimonies):

- a) homoseksualnost kot bolezen – nekdanji homoseksualci spolna nagnjenja do oseb istega spola opisujejo kot neke vrste bolezen. Šlo naj bi za bolezensko stanje, v katerega posameznik zapade predvsem zaradi oddaljevanja od boga, kasneje pa je potrebna ozdravitev, ki je mogoča s čistostjo, le-ta namreč omogoča ponovno zблиžanje z bogom. Homoseksualnost se bolj natančno pravzaprav primerja z duševnimi boleznimi. Apostolat Pogum oz. v konkretnem primeru njegovi člani homoseksualnost razumejo v okviru deviantnega spolnega vedenja, ki ga je mogoče primerjati z duševnimi boleznimi. Tako se s strani organizacije Pogum (in posledično s strani RKC, ki je delovanje apostolata uradno podprla) jasno kaže zavračanje strokovnega laičnega mnenja, ki je že pred desetletji homoseksualnost zbrisalo s seznama duševnih bolezni. "Izvor mojega homoseksualnega poželenja, ki mi je povzročilo veliko izgubo, je bil odkrit in tako imam sedaj moč odločanja" (Greg v

Courage 2007: Annual Conference Testimonies). "Z vami bom delil svojo pot v in iz homoseksualnosti" (Peter v Courage 2007: Testimonies).

b) homoseksualnost kot ozdravljivo stanje – ta točka je neposredno povezana s prvo. Homoseksualnost je bolezen, ki je ozdravljiva. Vendar samo za določene. Ozdravitve so deležni samo tisti, ki svoje nagnjenje do oseb istega spola razumejo kot bolezen, zdravljenja pa se lotijo s čistim življenjem in molitvijo. Ko nekdanji homoseksualci govorijo o ozdravitvi, le-to lahko povezujemo tako s fizično kot psihično ozdravitvijo. V vsakem primeru se homoseksualnost tretira kot motnja. Katoliška cerkev pa jo je že v svojih uradnih dokumentih jasno opredelila kot objektivno motnjo. "Začel sem se udeleževati sestankov in tako sem spoznal druge ljudi z enakim "trnom v telesu". Udeležil sem se Courage konference, šel v zatočišče, več časa namenil molitvi in sklenil nova "čista" prijateljstva" (Mark v Courage 2007: Testimonies). "Moja ozdravitev je bila v največji meri rezultat dnevne molitve rožnega venca, obiskovanja maše in pogostejšega preživljanja časa z Jezusom v svetem zakramentu. Moje homoseksualne skušnjave so pojenjale" (Wendy v Courage 2007: Testimonies).

c) homoseksualnost kot posledica neurejenih družinskih odnosov – ker homoseksualnost ni tretirana kot normalna spolna orientacija, je tudi vzroke za oblikovanje le-te iskati v družbenih anomalijah. Na portalu Pogum nekdanji homoseksualci kot najpogostejše težave v otroštvu in mladosti, ki so vodile k homoseksualnemu ravnanju (redko govorijo o homoseksualnih občutjih), navajajo težave v primarni družini. Ker pričevanja prispevajo skoraj v celoti moški, so največjega pomena pri prakticanju homoseksualnih odnosov razmerja homoseksualcev z očetmi. Ker homoseksualci zaradi različnih razlogov (npr. alkoholizem, prezaposlenost ipd.) niso bili sposobni razviti primernega odnosa z očetom, so moško ljubezen iskali drugje in jo tako našli pri pretežno starejših moških, s katerimi so kasneje sodelovali pri homoseksualnih odnosih.

Na ta način portal Pogum s svojimi člani vzpodbuja trditve katoliške cerkve, ki homoseksualnost razume kot rezultat širših družbenih dogajanj. Hkrati pa se nanaša na dejstvo, da se homoseksualne težnje ne morejo zgoditi posameznikom (ali pa se to zgodi izjemoma), ki imajo urejene družinske odnose oz. ki odraščajo v klasični družini z očetom in materjo, v kateri se vzpodbuja katoliške vrednote. "V zgodnjem času moje potrebe po brezpogojni ljubezni niso bile zadovoljene v popolni meri. Vsekakor se

nisem počutil kot eden izmed fantov in vsekakor nisem čutil varnosti očetove ljubezni. Mislim, da se je tukaj vse začelo" (Peter v Courage 2007: Testimonies). "Moj oče je bil "deloholik", velik hranilec družine – ampak nikoli mi ni bil na voljo" (Mark v Courage 2007: Testimonies).

- d) deseksualizacija – člani skupnosti Pogum skozi svoje pričanje, kjer govorijo o svojem soočanju s homoseksualnimi občutki, poudarjajo, da cilj njihovega zdravljenja ni heteroseksualnost, pač pa čistost. Gre za cilj, ki ga poudarja tudi sam apostolat. Apostolat s tem zmanjšuje pomen spolne orientacije oz. na splošno definiranja spolne identitete, kar pa je ključnega pomena za primeren razvoj posameznika na družbeni, psihološki in fizični ravni. "S trudom za čisto življenje se je zame odprl nov svet. Oblikovati sem začel zdrave prijateljske odnose z drugimi moškimi in občutil sem večjo in globljo zrelost in ljubezen. /.../ Moja želja po spolnosti je splahnela" (Peter v Courage 2007: Testimonies).
- e) povezovanje homoseksualnosti z drugimi vrstami zasvojenosti – pri prebiranju pričevanj članov apostolata Pogum se nekajkrat v istem pričevanju oz. v življenjski zgodbi bivšega homoseksualca eksplicitno pojavijo težave z alkoholizmom. Če pa alkoholizem ni omenjen neposredno, pa člani Poguma latentno o homoseksualnih nagnjenjih govorijo na podoben način, kot da bi šlo za zasvojenost s katero od drugih drog, posebej z alkoholom. Homoseksualnost se na ta način povezuje z zasvojenostjo oz. se jo enači s težavami, ki so v družbi prepoznane kot anomalija in so pogosto ozdravljive s psihiatričnim zdravljenjem oz. s kakšno drugo vrsto odvajanja. "Od takrat dalje so se moji dvomi pomnožili. Začel sem si želeti, da bi "ostal čist" dlje časa, kar me je spravilo v težko situacijo z mojim prijateljem po imenu Matthew" (Chris v Courage 2007: Testimonies). "Postal sem alkoholik in po tem, ko sem molil za pomoč, me je bog pripeljal do Anonimnih alkoholikov in do Poguma. Zame je to čudež, novo življenje v Kristusu pa presega vsa pričakovanja. Zdravljenje se nadaljuje dan za dnem" (oče Ralph v Courage 2007: Annual Conference Testimonies).
- f) homoseksualnost kot odločitev – ker člani apostolata Pogum homoseksualnost dojemajo v okviru ozdravljive duševne motnje, ki jo v največji meri povzročajo neurejeni družinski odnosi, je vključenost v homoseksualne spolne odnose zmeraj stvar odločitve. "V izziv mi je, da stojim tukaj pred vami in govorim o težavah, grehih,

ki sem jih storil in odločitvah, ki sem jih sprejel. Ampak me je božja milost, ki je danes tu z nami, odpeljala iz časov, ki jim sam pravim temni" (Peter v Courage 2007: Testimonies). "Z božjo pomočjo sem se v naslednjih dveh dneh znebila svojih lezbičnih nagnjenj" (Wendy v Courage 2007: Testimonies).

- g) povezovanje homoseksualne aktivnosti z drugimi seksualnim ravnanjem, ki ni v skladu s katoliškim naukom o moralnem ravnanju – člani apostolata Pogum so bili v času svojega (bolj ali manj aktivnega) homoseksualnega obdobja precej pogosto vključeni tudi v druge seksualne aktivnosti, ki jih RKC tretira kot nemoralne. Posebej pogosta je omenjena masturbacija. Na ta način se ustvarja vtis hudo grešnega življenja bivših homoseksualcev. Če bi le-ti namreč bili vključeni samo v homoseksualne odnose, na drugi strani pa bi striktno živeli po katoliških navodilih, bi se njihovo homoseksualno aktivnost lahko kompenziralo z drugače primernim načinom življenja. Apostolat Pogum na ta način pretirava s poudarjanjem hude grešnosti homoseksualnosti. "Ko sem začel obiskovati srednjo šolo in se je začela puberteta, se je zame začel nov način iskanja. Preplavili so me seksualni občutki, ki sem jih začel povezovati s podobami, na katere sem se osredotočal. Nisem vedel, kaj se dogaja, bil sem prestrašen in hkrati osupel. Začel sem masturbirati" (Peter v Courage 2007: Testimonies).
- h) mehanizacija ljubezni – pripadniki apostolata Pogum, ki jim je uspelo pozdraviti homoseksualne težnje, reducirajo v prvi vrsti svojo spolno aktivnost. Na drugi stopnji pa njihove izjave precej jasno izražajo mehaniziran odnos do ljubezni, ki ga je mogoče zaznati tudi v uradnih vatikanskih dokumentih. "Še vedno prijateljujem s fantom, ki sem ga spoznala pred tremi leti. Povedala sem mu o svoji preteklosti in odločitvi, da jo pustim za seboj. Bil je zelo ponosen name. Počasi se v meni začenjajo buditi heteroseksualna čustva do njega in mogoče naju bo bog, če bo mnenja, da sem pripravljena, nekega dne združil v zakonsko zvezo. Sedaj molim, da se bo to nekoč zgodilo" (Wendy v Courage 2007: Testimonies).

Zgoraj navedenih osem točk je v veliki meri skupno vsem navedenim pričevanjem članov apostolata Pogum, ki jim je (po njihovem mnenju) uspela ozdravitev od homoseksualnih aktivnosti. Prav na tej točki je potrebno omeniti zanimivost, da večina navedenih oseb ne omenja homoseksualnih čustev, temveč govori bolj ali manj le o homoseksualnih spolnih

aktivnostih in ne/vključenosti v le-te. Ob tem se pojavlja povezava med homoseksualnim ravnanjem in odločitvijo za samo homoseksualnost. Čustva namreč veljajo za nekaj iracionalnega, družba jih dojema kot nekaj, na kar posameznik nima velikega vpliva. Ne/vključenost v neko aktivnost pa je v večji meri stvar odločitve. Če bi apostolat Pogum homoseksualnost vključil v okvire čustvenega, bi se podrla katoliška teorija o homoseksualnosti kot odločitvi.

Stališča RKC do homoseksualnosti in izjave, ki so na voljo na spletni strani apostolata Pogum, tako hodijo z roko v roki, podpirajo ena drugo ter ne dovoljujejo, da bi se med njihov krogotok stališč vrnil dvom. Tako pričevanja članov dajejo vtis programiranosti s strani vodilnih v skupini Pogum, ki v končni fazi delujejo po principih in navodilih uradne katoliške cerkve.

Skozi navedbe članov Poguma o njihovem soočanju s homoseksualnostjo se s tem kažejo podzavestni pomeni v okviru stališč cerkve do homoseksualnosti. Tako je mogoče trditi, da obstajajo rimokatoliški miti, ki pripadnikom RKC vsiljujejo stališča, ki se le-tem zdijo samoumevna, o njih ne razmišljajo in jih sprejmejo za svoja.

Delovanje skupin za pomoč apostolata Pogum je v prvi vrsti pogojeno s petimi cilji, ki jih je apostolat opredelil kot bistven princip svojih aktivnosti. Samo izvajanje skupin in pomoč katolikom, ki se soočajo s homoseksualnimi težnjami, pa na drugi stopnji temelji na stališčih apostolata glede homoseksualnosti. Pogum namreč na svoji uradni strani obiskovalce strani sooča s principi, po katerih se loteva zdravljenja homoseksualnosti.

Ker gre za organizacijo, ki se s homoseksualnostjo ukvarja posredno preko RKC, navodila za izvajanje zdravljenja homoseksualnosti v največji meri izvirajo iz določil katoliške vere in slonijo na nekaterih osnovnih komponentah katolištva oz. katoliške moralne teologije.

Ker se homoseksualci, ki so pripadniki rimokatoliške izpovedi, zavedajo, da njihovo ravnanje (in občutki?) ni v skladu z določili glede primerne moralnega življenja, apostolat Pogum opredeljuje principe, ki naj bi jih homoseksualni katoliki sprejeli, da bi, kljub svoji spolni orientiranosti, lahko živeli v skladu z načeli RKC.

Gre za napotke, ki jih apostolat poimenuje z naslovom Spiritual and Emotional Growth (Duhovna in čustvena rast). Apostolat tako v prvi vrsti opozarja, da zgledno krščansko življenje ne pomeni samo izogibanja grehu, pač pa mora vključevati težnje po oblikovanju pristnega odnosa z Jezusom. Oseba, ki se vključi v program premagovanja homoseksualnih

občutij, ki ga izvaja Pogum, mora biti seznanjena z dejstvom, da glavni cilj programa ni vcepitev homoseksualnih odnosov, pač pa je to zблиžanje z Jezusom in princip čistega življenja. Ozdravitev tako poteka na dveh ravneh: posameznik, ki se sooča s homoseksualnimi nagnjenji mora na prvi stopnji razviti pristen odnos z Jezusom (posledično tudi z bogom). Šele življenje po načelih RKC, ki vključuje aktivno vpetost v cerkvene obrede, lahko omogoči prenehanje homoseksualnih občutkov (Courage 2007: Nine Spiritual Truths).

Opredeletev resnic, ki se posredno dotikajo soočanja s homoseksualnimi nagnjenji niso v nobenem pogledu v nasprotju z načeli RKC. Prav tako pričevanja članov Poguma poudarjajo pomen molitve, čistosti ter ozdravitve od homoseksualnih občutij. Apostolat Pogum oz. trditve na spletni strani pa prvič povsem jasno in opazno v kontradiktornost zaidejo ob navajanju praktičnih nasvetov za t. i. čisto življenje homoseksualnih vernikov. Tako je navedeno, da se posameznik lahko sooči s čustveno zmedo, saj gre pri homoseksualnih občutjih za občutja, ki jih le-ta ni izbral (glej Courage 2007: Six Areas of Personal Growth). Na tej točki je kontradiktoren prav koncept izbire. V Pogumu in v RKC ves čas poudarjajo, da gre pri homoseksualnih občutjih za stvar izbire, da se kot homoseksualec posameznik ne more roditi. Vzrok za nasprotujoče si trditve v tem poglavju je mogoče iskati v dejstvu, da bi apostolat lahko izgubil veliko članov, če bi homoseksualnost (vsaj na ravni izvajanja pomoči) opredelil kot popolnoma izbirno stanje. S tem bi se pri vernih homoseksualcih avtomatično ustvaril vtis, da strokovne pomoči apostolata ne potrebujejo. Za ozdravitev od homoseksualnosti bi potem bila potrebna le samostojna akcija oz. odločitev posameznika, da ni gej ali lezbijka. Cerkev se tako, preko apostolata Pogum, približuje populizmu in deloma sekularnim stališčem na ravni izvajanja sočutja. Medtem ko na drugi strani na ravni racionalnih opredelitev delovanja organizacije ostaja zvesta svojim radikalnim tezam.

Na nevarnost sekularnih stališč glede homoseksualnosti pa apostolat Pogum implicitno opozarja v istem poglavju, ki se dotika navodil za osebno rast vernih homoseksualcev. Eden izmed načinov dosega le-te je druženje in prijateljevanje z enako mislečimi (glej Courage 2007: Six Areas of Personal Growth). Pri takšnih navodilih se ustvarja vtis, da apostolat poskuša homoseksualne vernike v prvi vrsti izolirati od sekularne družbe, katere stališča do istospolne usmerjenosti so (vsaj zakonsko) liberalna. Posledično jim poskuša omejiti dostop do informacij sekularne družbe glede homoseksualnosti. Končni rezultat le-tega pa je, da homoseksualna subkultura v okviru RKC deležna še večje stigmatizacije in je tako še bolj deležna občutkov "nenormalnosti". Cerkev z apostolatom Pogum ustvarja

homoseksualno komuno, v kateri verne homoseksualce pripravlja na čisto, deseksualizirano in predvsem nehomoseksualno življenje v zunanjem svetu.

V poglavju Six Areas of Personal Growth apostolat še enkrat poudari razliko med cerkvenimi in sekularnimi stališči glede homoseksualnosti. Navedeno je namreč, da je pri poti iz homoseksualnosti v heteroseksualnost oz. čistost bistvenega pomena, da se posameznik zaveda razlike med resničnimi dejstvi in t. i. miti glede homoseksualnosti. Slednji, ki so plod laične družbe, namreč želijo spodkopati moč delovanja Poguma in predvsem onemogočajo posameznikovo osebno rast.

Seveda gre za cerkvene, verske resnice, ki v 21. stoletju nimajo ničesar skupnega z sekularnimi strokovnimi stališči, ki homoseksualnosti ne uvrščajo v okvire duševnih bolezni.

V okviru praktičnega izvajanja navodil apostolata glede homoseksualnosti le-ta opredeli tudi izvor svojih navodil. Gre za uradna cerkvena stališča do homoseksualnosti, ki jih je le-ta opredelila znotraj uradne organizacije. Bolj natančno, gre za dokument Kongregacije za verski nauk. Apostolat Pogum tako navaja 11 cerkvenih stališč, po katerih homoseksualnost ni v skladu s katoliško moralno. Apostolat tako ponovi cerkvena dejstva, da homoseksualnost ni sprejemljiva, ker ne omogoča prokreacije, ker je v nasprotju s človeško anatomijo, ker gre za objektivno motnjo (poželenje se odvija v napačni smeri), ki ima objektivno škodo ipd (Courage 2007: Eleven Church Teachings on Homosexuality).

Ker gre za uradna cerkvena stališča je skladnost izjav najbolj izrazita. Apostolat Pogum tako deluje po principu mehanizacije ljubezni oz. spolnosti. Slednja je tako namenjena povsem in samo vidikom prokreacije.

Pri soočanju s homoseksualnimi občutki apostolat trdi, da se cerkev ne vključuje v razpravo o zdravljenju le-teh, ampak da homoseksualnost zgolj teoretično tematizira. Slednje je potrebno zaradi tega, ker so z obstojem homoseksualnosti ogrožena življenja (Courage 2007: Unsure of your Sexuality?).

Ob tem v omenjenem sestavku ni omenjeno, da se cerkev (in posledično apostolat Pogum) ne spušča na področje psihološkega oz. psihičnega zdravljenja homoseksualnih občutij. Takšno zdravljenje sicer v sodobni, liberalni in sekularizirani družbi uradno sploh naj ne bi obstajalo. Glede na to, da Pogum izvaja skupine za pomoč vernim homoseksualcem in da je cilj teh aktivnosti v prvi vrsti dosega t. i. čistega življenja, ki temelji na spoštovanju katoliških moralnih vrednot, na drugi stopnji navajajo tudi primere, ko je posameznik po koncu terapije postal heteroseksualec. Tako je zgoraj navedena trditev, da cerkev ne izvaja zdravljenja

homoseksualnosti, povsem neresnična. Prav tako je povsem nejasna trditev, da homoseksualnost ogroža življenje. Edina možna razlaga za takšno trditev je "izguba moškega semena" ob homoseksualnem spolnem odnosu.

Cerkev oz. Pogum se še enkrat jasno obrne na nasprotujoče si koncepte med sekularno družbo in cerkveno organizacijo. Sodobna družba naj bi po besedah apostolata homoseksualnost promovirala že s samim besednjakom, ki ga uporablja. Terminologija sekularne družbe ni znanstvena in tako pomeni stigmatizacijo homoseksualcev in posledično tudi diskriminacijo. Ob tem pa apostolat opozarja, da je slednja izredno problematičen koncept. S tem ko laična družba nasprotuje diskriminaciji homoseksualnosti, ponovno avtomatsko izvaja reklamiranje istospolne usmerjenosti. Vendar pa po mnenju Poguma diskriminacija na ravni spolne orientiranosti ni primerljiva z npr. rasno ali spolno diskriminacijo. Spolna orientacija namreč ni razvidna iz zunanosti posameznika in lahko ostane skrita, če posameznik tako želi. Prav zaradi tega t. i. "coming-out" oz. razkritje posameznikov, ki menijo, da so homoseksualci, ni zaželeno, saj bi pomenilo samoetiketiranje, ki bi vodilo v družbeno stigmatizacijo. To pa je povsem odveč, sploh če upoštevamo dejstvo, da je homoseksualna nagnjenja mogoče preiti. Pogum še opozarja, da bodo nasprotja med cerkveno in posvetno družbo zmeraj obstajala, saj prva ne sme pasti v tokove modernizacije, ker v tem primeru njeni nauki ne bi bili več v skladu z učenjem Jezusa (Courage 2007: Catholic Language Regarding Homosexuality).

Terminologija sekularne družbe ni neznanstvena, tako kot trdi apostolat Pogum. Kvečjemu je obratno, saj cerkev homoseksualnost uvršča v okvire psihičnih motenj, ki se jih da ozdraviti, in ob tem ne upošteva strokovnega medicinskega mnenja, ki homoseksualnosti ne tretira kot bolezen. Cerkev tako na področju homoseksualnosti razmišlja neprofesionalno in neznanstveno. S tem ko kot smiselno diskriminacijo smatra samo diskriminacijo, ki se izvaja na osnovi bioloških značilnosti, determinira diskriminacijo v okvire bioloških značilnosti. Cerkev s tem zavrača kulturne in antropološke raznolikosti človeka. In tako ponovno izvaja objektivizacijo človeka, saj so ji pomembne samo objektivne značilnosti posameznika. Zavrača pa pomen kulturnih komponent, ki so prav tako kot fizične lastnosti, nujno potrebne pri oblikovanju identitete posameznika. Zavračanje modernizacije in posodobitve cerkvenih naukov, ker potem le-ti ne bi bilo več v skladu z Jezusom, se zdi prav tako povsem nesmiselno. Vsaj kar se tiče naukov in stališč cerkve glede homoseksualnosti. Avtorji, ki se ukvarjajo z odnosom RKC do homoseksualnosti (Ranke – Heinemann, Boswell idr.) namreč pogosto poudarjajo, da Jezus, kot ključna oseba v krščanstvu in RKC, nikoli ni izrazil svojih

mnenj glede homoseksualnosti. Tako se domneva, da njegova stališča do homoseksualnosti niso bila zavračajoča.

Apostolat Pogum na svoji osnovni strani www.couragerc.net ponuja nekaj povezav oz. t. i. linkov na strani, ki bi bile zanimive za ljudi, ki jih zanese na njihovo spletno stran. Ena izmed takšnih povezav je tudi povezava na intervju z duhovnikom Johnom Harveyem, ki je glavni vodja skupine Courage International in eden izmed ustanoviteljev apostolata. Najbolj presenetljivo je Harveyevo prepričanje, da večina homoseksualnih nagnjenj izvira iz neurejenih družinskih odnosov. To naj bi pokazale celo psihološke študije (Courage 2007: Father Harvey on Strengths of New Vatican Instruction).

Duhovnik Harvey s takšnimi izjavami podpira in krepi pomen vatikanskega stališča o klasični družini kot edini primerni družinski formaciji. Po mnenju Vatikana namreč le ta omogoča primeren razvoj posameznika – otroka. Harveyeve besede tako promovirajo klasično družino, saj ustvarjajo vtis, da bi se z zmanjšanim številom novih družinskih oblik, ki jih povzroča modernizacija, zvišalo število klasičnih družin, ki bi delovale v okviru tradicionalnih krščanskih vrednot. Takšne družine bi bile edine v celotni meri sposobne zagotoviti primerno vzgojo otrok. Končna posledica tega pa bi bilo manjše število homoseksualcev. To je za RKC zaželeno, saj vsaka družbena organizacija ali družba kot celota teži k čim manjšemu številu psihičnih bolezni, kar homoseksualnost za cerkev je.

Pomen klasične družine poudarja tudi duhovnik Paul Check, katerega pridiga iz leta 2003 je navedena na osnovni internetni strani apostolata Pogum (glej Courage 2007: Homily by Paul Check).

Kar se tiče ključnih značilnosti organizacije oz. apostolata Pogum, je na tej točki potrebno omeniti nekaj dejstev. Prvo dejstvo se nanaša na odobritev Poguma s strani Vatikana oz. posredno s strani papeža Janeza Pavla II. (glej Courage 2007: Magisterial Teachings and Focus Articles). Druga stvar, ki sicer nima neposrednega vpliva na predstavljena stališča Poguma in njihovo analizo, jo je pa vseeno vredno omeniti, je dejstvo, da znotraj apostolata Pogum delujejo še tri organizacije. Prva organizacija je t. i. skupina Priests with Courage (Duhovniki s pogumom). Organizacija, ki vključuje duhovnike, menihe in druge cerkvene predstavnike, si prizadeva za posredovanje cerkvenih stališč glede homoseksualnosti, pomagati ljudem, ki se soočajo z istospolnimi nagnjenji ter podpirati delovanje Poguma (glej Courage 2007: Priests with Courage). Druga skupina, ki je namenjena svojcem homoseksualcem, pa je t. i. EnCourage. Predstavitev te skupine je sicer zelo kratka, saj so

navedeni samo kontaktni naslovi oz. možnost vključitve v skupinske internetne forume. Kljub temu pa je presenetljiva izjava v predstavitvi skupine, da v skupini v praksi uresničujejo stališča RKC do homoseksualnosti, ki so ortodoksna (Courage 2007: Encourage Background). Zadnja organizacija znotraj Poguma je t. i. Courage Youth (Pogum mladih), ki je specializirana za pomoč najstnikom in mladih odraslih, ki se soočajo z nagnjenji do istega spola. Tudi na tej strani so navedena pričevanja mladih, ki so se soočili s homoseksualnostjo in jo s pomočjo vere premagali. In tudi v teh pričakovanjih je mogoče zaznati večji delež tistih, ki svoja homoseksualna občutja povezujejo z družinsko situacijo. V tem primeru niti ni nujno, da gre za družino, ki nakazuje na funkcijsko dezorganizacijo. Zanimivo je, da pričevanja ponovno poudarjajo strukturno dezorganizacijo družin mladih, ki so se soočili s homoseksualnostjo (Courage 2007: Courage Youth).

Delovanje Poguma pa zahteva tudi finančna sredstva. Tako je na spletni strani navedena možnost doniranja sredstev preko internetne kreditne kartice (Courage 2007: Contributions).

Po opravljeni analizi vsebine apostolata Pogum je v prvi vrsti potrebno omeniti, da gre za internetni portal, ki uporabniku ali pa zgolj naključnemu obiskovalcu na strani postreže z veliko količino informacij. Le-te namreč niso samo "lokalnega" izvora, saj stran ponuja veliko povezav z drugimi sorodnimi stranmi ter povezav, ki so bistvenega pomena pri razumevanju delovanja RKC ter njenega odnosa do homoseksualnosti.

Glede na to, da je delovanje Poguma potrdil in odobril sam Vatikan (papež Janez Pavel II.) in da v sami analizi prispevkov na portalu ni zaslediti nasprotij med uradnimi cerkvenimi stališči do homoseksualnosti in napotki ter trditvami Poguma, lahko potrdim svojo prvo hipotezo, ki pravi, da apostolat v najširši možni meri prevzema uradna stališča cerkve do homoseksualnosti ter na njih oblikuje svoje aktivnosti (npr. izvajanje skupin za pomoč vernim homoseksualcem). Drug vzrok za potrditev prve hipoteze je dejstvo, da je na spletni strani apostolata mogoče zaslediti številne povezave z uradnimi dokumenti Vatikana, ki se bolj ali manj ukvarjajo s homoseksualnostjo, ter citati določenih cerkvenih dostojanstvenikov (npr. papeža) glede homoseksualnosti.

Določiti natančen profil uporabnika portala Pogum je po analizi le-tega še zmeraj nemogoče. Ker gre za internetni portal, se tako sama po sebi vsiljuje domneva, da je delovanje skupine v prvi vrsti namenjeno mladim, saj jim je internet v zadnjem času postal najbližji medij. Vendar je to hipotezo mogoče potrditi le deloma. Res je sicer, da znotraj apostolata deluje posebna

organizacija, ki je namenjena mladim, ki se soočajo s homoseksualnimi nagnjenji, da je iz večine pričanj članov apostolata mogoče razbrati, da gre za ljudi v starostni skupini med 20 in 30 let ter da se posebno poglavje na portalu nanaša na ljudi, ki se soočajo s svojo seksualnostjo, kar naj bi se dogajalo v otroštvu oz. času mladostništva. Vendar na drugi strani ni nikjer eksplicitno navedeno, da bi obstajala kakšna starostna meja za ljudi, ki bi se v skupine (dejanske ali virtualne) želeli vključiti.

Ostale tri hipoteze, ki sem jih s pomočjo analize vsebine portala Pogum poskusila preveriti, se nanašajo na specifična stališča RKC. Analiza vsebine Poguma je pokazala, da tudi na specifični ravni ne obstajajo nasprotja med vrednotami katoliške moralne teologije in organizacije Pogum.

Kot glavno značilnost Pogumovega tretiranja homoseksualnosti je mogoče navesti stališče, da gre pri homoseksualnosti za objektivno psihično motnjo, ki je s pravilnim pristopom (npr. molitvijo) ozdravljiva. Uradni vatikanski dokumenti sicer jasno ne govorijo o ozdravljivosti homoseksualnosti, vendar pa jo bolj ali manj tretirajo kot psihično motnjo oz. objektivno motnjo, kot bi rekli sami. Homoseksualnost tudi piscem prispevkov na portalu Pogum (tako kot vatikanskim kongregacijam) predstavlja grožnjo. V največji meri gre za grožnjo tradicionalnim krščanskim družinskim vrednotam, med katere spada klasična družina. Ker je ogrožena družina, je posledično ogrožena celotna družba, saj je družina njen najbolj bistven konstitucijski del. Spolnost ima tudi v organizaciji Pogum zgolj reproduktivno funkcijo, tako tudi Pogum izvaja mehanizacijo in racionalizacijo ljubezni. Na žalost ne vatikanski dokumenti ne organizacija Pogum jasno ne povejo, kaj pomeni, ko govorijo, da so zaradi homoseksualnosti ogrožena tudi fizična življenja.

Po vsem tem je mogoče potrditi tudi zadnjo tezo glede apostolata Pogum, ki domneva, da tudi v tej organizaciji zavračajo kakršnokoli zakonsko potrditev istospolnih zvez. To sicer ni izrecno navedeno nikjer. Vendar je mogoče dejstvo, da apostolat kot funkcionalno razume samo razmerje med moškim in žensko, uporabiti kot potrditev hipoteze.

5. ZAKLJUČEK

Vpliv rimokatoliške cerkve na obstoj in delovanje družbe je velikanski, kljub sekularizaciji, ki intenzivno poteka že desetletja. Vpliv pa se ne kaže samo na področjih, kjer se vmešavanje cerkve zdi samoumevno. Pogosto gre tudi za vplivanje ali pa vsaj poskus le-tega na politično področje ali pa na zasebno področje posameznika.

Spolno orientacijo oz. spolno identiteto posameznika se je začelo z nastankom moderne družbe vedno pogosteje uvrščati v sfero zasebnosti. Politična oblast je z liberalizacijo postajala vedno bolj laična in tako se je odpovedala (vsaj delno) regulaciji zasebnega življenja državljanov, kamor spadajo tudi družina, spolna nagnjenja itd. Laična oblast se je tako prilagajala dogajanju v družbi.

Tega pa ni mogoče trditi za rimokatoliško cerkev. Vsaj na področju moralne teologije, ki je konstitutivni del cerkve in ki je v največji meri namenjen urejanju spolnosti.

Skozi analizo cerkvenih dokumentov in katoliškega internetnega portala Pogum, ki je specializiran za katoliško pomoč ljudem, ki se posredno ali neposredno soočajo s homoseksualnostjo, je mogoče trditi, da je rimokatoliška cerkev aktivna na področju (poskusa) reguliranja spolnih praks posameznika. V prid temu govori že velikansko število uradnih cerkvenih dokumentov, ki se dotikajo problematike človekove spolnosti. Prav tako se papeži (ob tem mislim na zadnja dva: papeža Janeza Pavla II. in sedanjega Benedikta XVI.) v svojih javnih govorih, ki so bolj poljudne narave, izredno pogosto dotaknejo katoliške moralne teologije ter določil le-te glede človekovega življenja, kamor spada problematika nedotakljivosti človeškega življenja (splav) in smrti (evtanazija), družine in spolnosti.

Ideja, da cerkev ne odobrava homoseksualnosti, je tako nedvoumna, da preverjanje tega sploh ni potrebno. Poleg tega cerkev v svojih spisih, govorih in na vsakodnevni ravni to sama prizna. Vprašanje, ki je potrebno podrobnejšega razmisleka, pa se nanaša na načine cerkvenega posredovanja svojega stališča o neprimernosti homoseksualnosti. Analiza cerkvenih spisov in katoliškega portala je pokazala, da cerkev homoseksualnosti nasprotuje tako na manifestni kot latentni ravni. Razlaga manifestnega nasprotovanja homoseksualnosti na tej točki ni potrebna. Latentno pa cerkev svoja stališča o homoseksualnosti sporoča preko stališč do spolnosti na splošno. Če se torej jasno opredeli proti spolnosti pred vstopom v zakonsko zvezo, je logična posledica, da ne odobrava spolnih odnosov med dvema osebama istega spola, saj cerkvena sklenitev takšne zveze ni mogoča.

S svojim sklicevanjem na moralo določenega dejanja se cerkev, vsaj v primeru spolnosti, pogosto zapleta v lastne zanke. Trditve so pogosto protislovne in skregane z razumom. To se nanaša predvsem na problem prokreacije, ki jo cerkev postavlja na prvo in edino mesto, ko gre za spolnost. Ob tem se v večini cerkvenih dokumentov in na splošno v cerkvenem pisanju pojavljajo izjave, da samo spolni odnos, ki se zgodi zaradi zaploditve otroka, omogoča resnično in vzajemno ljubezen med partnerjema. Spolni odnos, ki pa je namenjen le samemu sebi, pa na drugi strani ne more vsebovati iskrene ljubezni. Na tej točki cerkev vzpodbuja mehanizacijo, objektivizacijo in racionalizacijo spolnosti, saj je le-ta namenjena zgolj in samo prokreaciji. Ob tem je mogoče zaznati tradicionalno patriarhalno razumevanje družine s strani RKC.

Skozi stališča do homoseksualnosti cerkev subtilno podaja svoje preference glede tradicionalne družine, ki živi po katoliških vrednotah. Ker pojavnost homoseksualnosti pogosto povezuje s pojavom novih družinskih oblik, večji pomen daje strukturi kot pa funkciji družine. Po mnenju cerkve ima namreč strukturna dezorganizacija družine bolj negativen vpliv na pojav anomalij v družbi (kar po mnenju cerkve homoseksualnost je) kot pa funkcijska dezorganizacija.

Pomen prokreacije se poudarja tudi z zapisi, kjer cerkev trdi, da so zaradi homoseksualnosti ogrožena življenja. Tako kot v primeru masturbacije gre tudi tukaj za nanašanje na "izgubljeno" moško semensko tekočino, ki pri masturbaciji oz. homoseksualnem spolnem odnosu gre v nič, saj ne omogoča oploditve. Ustvarja se vtis, da cerkev koncepta začetka človeškega življenja ne enači s trenutkom, ko se združita ženska in moška spolna celica (tako kot to trdi pri nasprotovanju splavu), pač pa kot človeško življenje oz. bitje razume že sam obstoj spolnih celic.

Nasprotovanje homoseksualnosti se pokaže tudi pri sami terminologiji, ki jo cerkev uporablja. Redko govori o homoseksualnih čustvih, bližji ji je izraz homoseksualno nagnjenje. Pogosto pa se sploh ne nanaša na izraz "čustva", temveč govori samo o homoseksualni aktivnosti.

Če nasprotovanje homoseksualnosti cerkev izvaja tako na manifestni kot latentni ravni, pa se cerkvena homofobičnost pojavlja izrazito prikrito. Cerkveni spisi in katoliški portal Pogum poudarjajo, da je, kljub temu da homoseksualnost ni sprejemljiva, homoseksualcem potrebno pomagati in jih predvsem ne obsojati. Tako RKC navidezno zmanjšuje stopnjo svoje homofobičnosti, ki pa se v samem ravnanju oz. opredeljevanju homoseksualnosti kot nemoralne avtomatično pojavi.

Z visoko stopnjo homofobičnosti cerkev izvaja še en proces, ki močno vpliva na dojetanje homoseksualnosti v širši družbi. Gre za povečevanje stigmatiziranosti in "nenormalnosti" homoseksualcev. S trditvami, da je homoseksualnost nemoralna, v nasprotju z naravnim zakonom ter objektivna motnja, se povečuje stopnja "drugačnosti" homoseksualcev. Tako cerkev negativno vpliva na splošno dojetanje oz. razumevanje homoseksualnosti v družbi. Pravzaprav je tako mogoče trditi, da imajo cerkveno verni do homoseksualnosti bolj odklonilen odnos kot neverni.

Naj sklenem z besedami, ki jih je v študiji o odnosu RKC do homoseksualnosti uporabil William Graham Cole (1959: 372): "Cerkev, navsezadnje, ni klub za svetnike; je bolnišnica za bolne duše. In vsi tisti, ki so bolni na različne načine, bi morali v cerkvi najti ozdravljenje, ki ga tako obupno potrebujejo."

Kljub temu da gre za pet desetletij stare besede, se zdijo še kako primerne za današnji čas. Cerkev namreč izvaja svoj način zdravljenja homoseksualnosti. Ampak v to božjo bolnišnico so sprejeti samo tisti, ki homoseksualnosti ne prakticirajo. Tisti, ki v to kategorijo ne spadajo, božje ljubezni niso deležni. Pa četudi po vseh ostalih merilih živijo moralno katoliško življenje.

6. VIRI

- Benedikt XVI. (2006): *Address of his holiness Benedict XVI to the participants in the plenary assembly of the pontifical council for the family.*
Dostopno na
http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2006/may/documents/hf_ben-xvi_spe_20060513_pc-family_en.html (12. november 2006).
- Benedikt XVI. (2006): *Interview of the holy father Benedict XVI in preparation for the upcoming journey to Bavaria (September 9–14).*
Dostopno na
http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2006/august/documents/hf_benxvi_spe_20060805_intervista_en.html (12. november 2006).
- Boswell, John (2005): *Kršćanstvo, družbena strpnost in homoseksualnost, geji in lezbijke v Evropi od začetka krščanstva do štirinajstega stoletja.* Ljubljana: Škuc.
- Cole, William Graham (1959): *Sex and love in the Bible.* New York: Association Press.
- Courage (2007): *Annual Conference Testimonies.*
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/TestimoniesAnnualConf.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Catholic Language Regarding Homosexuality.*
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/CatholicLanguage.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Contributions.*
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/Contributions.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Courage Youth.*
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/youthindexrevised.htm> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Eleven Church Teachings on Homosexuality.*
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/PIPElevenChurchTeachings.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Encourage Background.*
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/EncourageBackground.html> (28. januar 2007).

- Courage (2007): *Father Harvey on Strengths of New Vatican Instruction*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/SSA%20&%20Seminaries.htm> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Homily by Paul Check*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/GayMarriageHomily.htm> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Is Chastity Possible?*
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/chastity.html> (Pridobljeno 28. januar 2007).
- Courage (2007): *Magisterial Teachings*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/OCFMagisterial%20Teachings.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Member Testimonies*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/MemberTestimonies.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Member Testimonies – Chris*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/TestimoniesChris.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Member Testimonies – Mark*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/TestimoniesMark.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Member Testimonies – Peter*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/TestimoniesPeter.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Member Testimonies – Wendy*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/TestimoniesWendy.html> (Pridobljeno 28. januar 2007).
- Courage (2007): *Nine Spiritual Truths*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/PIPNineSpiritualTruths.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Priests with Courage*.
Dostopno na
<http://priestswithcourage.org/index.html> (28. januar 2007).

- Courage (2007): *Six Areas of Personal Growth*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/PIPSixAreasOfPersonalGrowth.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *The Courage Apostolate*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/TheCourageApostolate.html> (28. november 2007).
- Courage (2007): *The Five Goals*.
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/TheFiveGoals.html> (28. januar 2007).
- Courage (2007): *Unsure of Your Sexuality?*
Dostopno na
<http://www.couragerc.net/PIPUnsureOfYourSexuality.html> (28. januar 2007).
- Crompton, Louis (2003): *Homosexuality & Civilization*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Flere, Sergej (2000): *Sociološka metodologija: temelji družboslovnega raziskovanja*. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Janez Pavel II. (2001): *Address of the John Paul II to the prelate auditors, officials and advocates of the tribunal of the Roman rota*.
Dostopno na
http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/2001/documents/hf_jp-ii_spe_20010201_rota-romana_en.html (17. november 2006).
- Janez Pavel II. (2002): *Address of the John Paul II to the prelate auditors, officials and advocates of the tribunal of the Roman rota*.
Dostopno na
http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/2002/january/documents/hf_jp-ii_spe_20020128_roman-rota_en.html (17. november 2006).
- Janez Pavel II. (2000): *Angelus*.
Dostopno na
http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/angelus/2000/documents/hf_jp-ii_ang_20000709_en.html (17. november. 2006).
- Janez Pavel II. (2004): *Message of the holy father John Paul II for tge 38th world communications day*.
Dostopno na

http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/messages/communications/documents/hf_jp-ii_mes_20040124_world-communications-day_en.html (17. november 2006).

- Kongregacija za katoliško vzgojo (1983): *Educational guidance in human love: Outlines for sex education.*

Dostopno na

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_19831101_sexual-education_en.html (27. oktober 2006).

- Kongregacija za katoliško vzgojo (2005): *Instruction Concerning the Criteria for the Discernment of Vocations with regard to Persons with Homosexual Tendencies in view of their Admission to the Seminary and to Holy Orders.*

Dostopno na

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20051104_istruzione_en.html (27. oktober 2006).

- Kongregacija za nauk vere (1975): *Declaration on certain questions concerning sexual ethics.*

Dostopno na

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19751229_persona-humana_en.html (27. oktober 2006).

- Kongregacija za nauk vere (1986): *Letter to the bishops of the catholic church on the pastoral care of homosexual persons.*

Dostopno na

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19861001_homosexual-persons_en.html (27. oktober 2006).

- Kongregacija za nauk vere (2001): *Notification regarding certain writings of FR. MARCIANO VIDAL, C.Ss.R.*

Dostopno na

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20010515_vidal_en.html (27. oktober 2006).

- Kongregacija za nauk vere (2003): *Premislek o predlogih za pravno priznanje zvez med istospolnimi osebam.*

Dostopno na

[http://www.druzina.net/icd/spletnastran.nsf/knjigarna/3EFCE7DA2B95EC0AC1256F7300486DEE/\\$FILE/CD_NS02.PDF](http://www.druzina.net/icd/spletnastran.nsf/knjigarna/3EFCE7DA2B95EC0AC1256F7300486DEE/$FILE/CD_NS02.PDF) (27. oktober 2006).

- Kuhar, Roman (2004): Pravična in nepravična diskriminacija. V Trplan Tomaž et. al (ur.): *Poroči se, kdor se more, poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti*, 28–55. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Laun, Andreas (1999): *Aktualni problemi moralne teologije*. Đakovo: Forum bogoslova.
- Locke, Kenneth A. (2004): *The Bible on Homosexuality: Exploring its meaning and Authority*.
Dostopno na
<http://proquest.umi.com/pqdweb?index=6&did=839481211&SrchMode=1&sid=4&Fmt=3&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1151047803&clientId=16601> (10. april 2006).
- McNeill, John J. (1993): *The Church and the Homosexual*. Boston: Beacon Press.
- Papeški svet za družino (1995): *Človeška spolnost – resnica in pomen: vzgojni napotki v družini*.
Dostopno na
[http://www.druzina.si/icd/spletnastran.nsf/knjigarna/C80415DF0FCEFEBC1256EFD0049A0DF/\\$FILE/CD66.PDF](http://www.druzina.si/icd/spletnastran.nsf/knjigarna/C80415DF0FCEFEBC1256EFD0049A0DF/$FILE/CD66.PDF) (28. oktober 2006).
- Papeški svet za družino (2000): *Family, marriage and "de facto" unions*.
Dostopno na
http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/family/documents/rc_pc_family_doc_20001109_de-facto-unions_en.html (28. oktober 2006).
- Papeški svet za družino (2003): *The family and life in Europe*.
Dostopno na
http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/family/documents/rc_pc_family_doc_20030614_family-europe-trujillo_en.html (28. oktober 2006).
- Pucelj, Jože (2000): *Ko bi ljubezni ne imel...: pereča vprašanja iz krščanske etike*. Ljubljana: Župnijski urad Ljubljana – Dravlje.
- Ranke – Heinemann, Uta (1992): *Katoliška cerkev in spolnost*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Schallenberg, Peter (2005): *Moralna teologija*. Ljubljana: Družina.
- *Slovar slovenskega knjižnega jezika 1994*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Steiner, Štefan (1977): *Uvod v moralno teologijo*. Celje: Mohorjeva družba.

- Sullivan, Andrew (1996): *Virtually Normal, an Argument about Homosexuality*. London: Picador.
- *Sveto pismo stare in nove zaveze* (2002). Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.